

Новыя птушкі маладой анімацыі

Сяргей Рагатка і Алена Зміцер (на здымку) — імёны для беларускага кіно зусім новыя. Але хочацца верыць, што ў нас будзе нагода іх запомніць. 9 красавіка на кінастудыі “Беларусьфільм” былі падведзеныя вынікі маладзёжнага конкурсу на сцэнарый паўнаметражнага анімацыйнага фільма. Найлепшай сярод 13 канкурсантаў была прызнаная праца Сяргея — прыгодніцка-казачны твор “Песня Сірын” на аснове стражытнаславянскай міфалогіі. Фэнтэзі са змрочным флэрам “Пенаты” Алены Зміцер і камедыйна-драматычная казка “Залаты яблык” Станіслава Сабалеўскага атрымалі заахвочвальныя прызы.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ / Фота Ганны ШАРКО

— Сёння наша студыя не толькі працуе з мэтрамі, але імкнецца і прыцягваць моладзь, — падкрэсліў падчас узнагароджання лаўрэатаў конкурсу генеральны дырэктар “Беларусьфільма” Уладзімір Карачэўскі.

— Я не магла прапусціць такую падзею, паколькі і мне самой калісьці пашчасціла стаць лаўрэатам конкурсу на лепшы сцэнарый маладзёжнага серыяла, — прызналася прысутная на цырымоніі першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Наталля Карчэўская. — Праўда, тады ён не быў рэалізаваны. Спадыяюся, што ўсе задумы пераможцаў гэтага конкурсу будуць уваасоблены ў жыццё. На моладзь Міністэрства культуры ўскладае вялікую надзею.

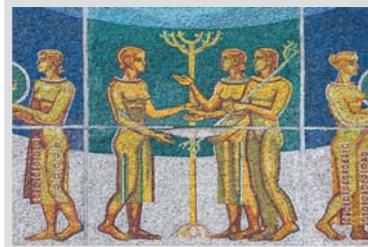
Заканчэнне — на старонцы 3.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Соцыум

СКВАПНЫ ПЛАЦЦЬ ДВОЙЧЫ

“К” даведалася, чаму спатрэбілася рэстаўрацыя знакамітых мазаік Аляксандра Кішчанкі на праспекце Незалежнасці і якія цяжкасці дзевядзеца пераадолець тым, хто будзе ёй займацца.

Ст. 5

Персона

“Я ПРАЦУЮ НАД ДАБРЫНЕЙ...”

Такую мэту ставіць перад сабой актрыса і спявачка Настасся Шпакоўская, чый гурт Нака гэтымі днямі адзначае сваё 15-годдзе.

Ст. 12

Погляд з XXI стагоддзя

“І НАЙДАЛЕЙША З ПЛАНЕТ...”

Вядомы кінарэжысёр Уладзімір Арлоў дзеляцца сваімі ўспамінамі пра беларускіх скаральнікаў космасу. А таксама эксклюзіўныя фота, вартымі пачэснага месца ў архіве.

Ст. 14 — 15

Афіцыйна

Сумоўе ў год юбілею

12 красавіка ў памяшканні Расійскага фонду культуры прайшло сумеснае пасяджэнне калегій Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

У рамках пасяджэння была абмеркаваная рэалізацыя зводнага Плана супрацоўніцтва паміж міністэрствамі культуры дзвюх дзяржаў на 2019 — 2021 гады, а таксама пытанні адукацыі і студэнцкага абмену ў сферы мастацтва. Асабліва ўвага была нададзена падрыхтоўцы да святкавання 75-гадовага юбілею Перамогі. Гутарка вялася аб ходзе выканання работ на капітальным рамонце, рэстаўрацыі і музейфікацыі пабудовы Брэсцкай крэпасці і стварэнні Рэжыскага мемарыяла савецкаму салдату ў Цвярской вобласці.

Як распавяла карэспандэнтка БЕЛТА статс-сакратар — намеснік міністра культуры Расійскай Федэрацыі Ала Манілава, бліжэйшыя гады будуць называць насычанымі ў плане культурнага супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі. У Беларусі будуць арганізаваныя выставы вядомых расійскіх музеяў — у прыватнасці, у Гомелі пройдуць фестываль Эрмітажу, а жыхары і госці сталіцы змогуць убачыць шэдэўры Трацякоўкі. У бліжэйшы час з гастролямі ў Беларусь прыедуць Расійскі нацыянальны маладзёжны сімфанічны аркестр, Дзіцячы музычны тэатр імя Наталлі Сац, Тэатр лялек імя Сяргея Абразова да шматлікіх іншых знаковых калектываў. Абудзёнца сёлета і ўжо традыцыйны канцэрт Хора Туршкага, прысвечаны юбілею вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Паводле БЕЛТА

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by

Падзяка за высакароднасць

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юры Бондар.

10 красавіка ў рэзідэнцыі "Дыпсэрвіс Хол" адбылася цырымонія ўшанавання лаўрэатаў Рэспубліканскай акцыі "Мецэнат культуры Беларусі — 2018".

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Лаўрэатамі акцыі сталі 130 беларускіх і замежных банкаў, прадпрыемстваў, кампаній і прыватных асоб.

Адкрываючы ўрачыстую імпрэзу, міністр культуры Юры

Бондар адзначыў, што падтрымка айчынных бізнесменаў Беларусі дазволіла зрабіць больш маштабнымі такія творчыя праекты, як міжнародны музычны фестываль "Славянскі базар" у Віцебску, рэспубліканскае свята "Александрыя збірае сяброў", мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад", міжнародны форум тэатральнага мастацтва ТЭАРТ, міжнародны фестываль Юрыя Башмета і многія іншыя. Летаць пры падтрымцы спонсараў з вялікім размахам прайшоў нацыянальны конкурс прыгажосці "Міс Беларусі", а ягона пераможца паспяхова выступіла на конкурсе "Міс свету", упершыню заваяваўшы тытул "Міс Еўропа".

Міністр выказаў падзяку тым мецэнатам, якія ў "Год малой радзімы" зрабілі неацэнны ўнёсак у рэстаўрацыю помнікаў архітэктуры і ўмацаванне матэрыяльнай базы ўстановаў культуры. Сярод найбольш прыкметных пачынаў — набыццё раіля для Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжу імя Агінскага і абсталявання для Светлагорскага цэнтра культуры.

Пры падтрымцы спонсараў ажыццёлены многія выдавецкія і музейныя праекты, былі зладжаны мерапрыемствы з удзелам

лаўрэатаў і стыпендыятаў Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Прычым некаторыя бізнес-структуры не толькі дапамагаюць дзяржаве ў рэалізацыі культурнай палітыкі, але і здзяйсняюць уласныя ініцыятывы, якія маюць шырокі грамадскі розгалас і істотна ўмацоўваюць духоўны падмурак краіны і культуры патэнцыял грамадства.

Міністр выказаў спадзяванне, што ўрачыстая імпрэза паспрыяе наладжванню больш шчыльнага партнёрства ў культурынай галіне.

Вечарнюю аздобілі выступленні салістаў Беларускай оперы. Гэта была своеасабліва форма падзякі мецэнатам за дапамогу ў рэалізацыі сцэнічных праектаў.

Павел Латушка ўпэўнены, што дзяржаўна-прыватнае партнёрства падвысіць грамадскую ролю культуры.

Падрыхтоўку беларускага удзельніка Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск — 2019" Івана Зданюка возьме на сябе прадзюсарскі цэнтр "СПАМАШ". З такой прапановай звярнуліся да яго Міністэрства культуры краіны і Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў.

Адпаведна, сёлета гэты прадзюсарскі цэнтр будзе адказваць за падрыхтоўку абодвух прадстаўнікоў Беларусі на конкурсах "Славянскага база-

Наперадзе — конкурс

ру" — нагадаем, што пераможцам Нацыянальнага адбору на дзіцячы вакальны конкурс "Віцебск — 2019" стала выхаванка студыі Malinova by Spamash Коенія Галецкая.

Як адзначыў спецыяліст па сувязях з грамадствам прадзюсарскага цэнтра Іван Прус, сёння цэнтр мае ўсе магчымасці для рэалізацыі самых смелых творчых ідэй. У яго распрадажжэнні — уласная, найсучасная ў краіне студыя гуказапісу. Над пастаноўкай нумароў будзе працаваць уласная

каманда цэнтра пад кіраўніцтвам дасведчанага спецыяліста Анжалікі Мікульскай. Што ж тычыцца музычнага складніку, то за яго адказваюць сапраўдныя профі — знакамты кампазітар Леанід Шырын, які з'яўляецца мастацкім кіраўніком цэнтра, і кіраўнік дзіцячай студыі мастацтваў Настасся Марчук.

Таксама цэнтр возьме на сябе піяр-суправаджэнне артыстаў, папуліцы і пра ўдасканаленне іх іміджу, які гледзячы здолее ацаніць дзякуючы эксклюзіўным фотасесіям і відэакліпам.

За сваю 15-гадовую гісторыю цэнтр ужо не раз рыхтаваў артыстаў да розных міжнародных конкурсаў, у тым ліку і тых, што ладзяцца ў рамках "Славянскага базару". У 2008 годзе Віталь Гардзей атрымаў першую прэмію конкурсу, Алена Ланская прынесла краіне Гран-пры "Віцебск - 2011", а ў 2016 годзе высокай узнагароды конкурсу быў уганараваны Аляксей Грос.

Будзем спадзявацца, што залу славы цэнтра неўзабаве папоўніць і Іван Зданюк. У кожным разе, няма сумневу, што перадафестывальныя месяцы жыцця 19-гадовага спевака стануць для яго насычанымі і карыснымі.

Толькі два тыдні таму, як адгрымела ў Музычным тэатры прэм'ера дзіцячага балета, як калектыв заклікае на чарговую абдуцца першыя паказы на глядача мюзікла па класічнай казцы "Чароўны сон Папялушкі" на музыку Гяльсэя Шайдулавай з вершамі Міхаіла Шаброва.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Ганны ШАРКО

Папялушка і яе чароўны сон

Падчас прэс-канферэнцыі.

Творы расійскага кампазітара добра вядомыя прыхільнікам Музычнага тэатра. У бягучым рэпертуары ідуць яе балет "Клеантэра" і дзіцячы мюзікл "Прыгоды Кая і Герды (Снежная каралева)". Цікава, што рэжысёраваць новы спектакль будзе дачка спадарыні Шайдулавай Настасся Сілаева. Для выпускніцы ГИТИСа мінскага Папялушка з'яўляецца дыпломным праектам.

— У нас з мамай гэта не першы творчы тандэм. Я яшчэ спрабую сябе ў якасці кінарэжысёра. Да маёй апошняй карціны музычна напісала таксама яна. Што тычыцца "Чароўнага сна Папялушкі", то ў Мінску адбудзецца

першае сцэнічнае ўвасабленне гэтай музыкі. На падрыхтоўку спектакля нам было адведзена не так шмат часу: першыя рэпетыцыі пачаліся ў снежні. Шчыра кажучы, я хвалявалася, што буда працаваць з такімі прафесіяналамі, як артысты беларускага Музычнага, аднак рэпетыцыі праходзілі ў надзвычай прыязнай атмасферы, — распавяла пра творчую "кухню" спадарыня Сілаева.

Дыплом на "Чароўным сне" абараняе яшчэ адна выпускніца — на гэты раз айчыннай Акадэміі музыкі. Другой рухальнай сілай мюзікла выступіла харэограф-пастаноўшчык Ганна Па-

жарыцкая, якая заканчвае клас Наталлі Фурман. Мастацкі кіраўнік тэатра Адам Мурзіч прыкмеціў спадарыню Ганну на творчым праекце Музычнага "Залаты россып апэртэ" і запрасіў паспрабаваць сябе ў паўнаўрагаснай пастаноўцы.

— Харэаграфія пабудавана на аснове класічнага танца. Праца была вельмі нялёгкай, але надзвычай цікавай. Некаторыя мае ідэі падхоплівала рэжысёр. Так у феі з'явілася танцуючая світа, якая суправаджае яе на працягу ўсяго дзеяння і падтрымлівае чарадзейства, — дала спадарыня Пажаарыцкая.

Па словах вакальнага кіраўніка Святыяны Пятровай, мюзікл у першую чаргу прывабіць сваёй музычнай драматургіяй. Галоўныя партыі будуць выконваць маладыя акцёры Марыя Шыядко, Наталля Чабёлка, Яўген Далідовіч, Дзмітрый Мацёўскі. Адам Мурзіч спадзяецца, што новы спектакль стане для тэатра брэндавым.

Газета КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) ВАДАЕЦА З КАСТРЫЧНІКА 1991 ГОДУ

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васільев

ра — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юры КАРПЕНКА; **рэдактар аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАГІН; **агледальнікі рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛКО-ВІЧ, Надзея КУДЫРКА, Настасся ПАНКРАТАВА, Антон РУДАК, Юры ЧАРНКЕВІЧ; **спецыяльная карэспандэнтка:** Пётр ВАСІЛЕЎСКИ; **Алег КЛІМАЎ, карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандэнт** — Стася ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карыкт** — Таццяна ПАШЭНКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Радацыйна-выдавешкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУЦІНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаццо імя і імя па бацьку, паштарныя звесткі (нумар паштарта, дату выдання, кім і калі ацэнаваны пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупніцы не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара моцна не адпавядае пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуча адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2019. Наклад 3 664. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 12.04.2019 ў 20.00. Замова 1321.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.

Новыя птушкі маладой анімацыі

У сваёй прамове Уладзімір Карачэўскі пералічыў тры ініцыятывы, якія сёння ажыццяўляе “Беларусьфільм”, каб даць магчымасць маладому пакаленню сказаць сваё слова. Гэта ўдзел маладых акцёраў (у тым ліку і студэнтаў Акадэміі мастацтваў) у серыяле “Ілюзіі”, запуск альманаха дакументальнага кіно і, урэшце, маладзёжны сцэнарны конкурс, які дазволіў адкрыць новыя імяны.

Варта дадаць, што партнёрам апошняй ініцыятывы разам з Міністэрствам культуры выступіла кампанія “Белдзяржстрах”, якая забяспечыла лаўрэатаў грашовымі прызамі. Лепшых сярод 13 канкурсантаў, што трапілі ў шорт-ліст, выбіралі члены журы, у склад якога ўваходзілі рэжысёры, драматургі, літаратура- і кіназнаўцы, рэдактары...

Вядомы рэжысёр Алена Турава патлумачыла выбар галоўнага прызёра такім чынам:

— Персанажы выдатныя! Яны не растраўжываныя, і ў той жа час цікавыя. Гэта пантэон старажытнаславянскіх багоў. Чаму мы не можам выкарыстоўваць іх гэтаксама, як заходні кінасвет — старажытнагрэчаскіх? Памятаеце анімацыйную карціну пра Геркулеса? Нам варта імкнуцца зрабіць нешта падобнае, але ўжо на сваім матэрыяле.

Уладзімір Карачэўскі віншуе з адзнакай аўтара сцэнарыя “Песня Сірын” Сяргея Рагатка.

У сцэнарыі Сяргея Рагаткі шмат казачных персанажаў, але галоўныя з іх — птушкі светабудовы: Сірын, Гамаюн, Алканост. А таксама там ёсць вядомыя паганскія багі: Пярун, Вялес, Паляндра. Ды яшчэ Купала і Кастрома.

Алена Турава літаральна прапітчынгавала будучы праект, распавёўшы пра магчымасць

візуальнае ўвасабленне герояў. І часткова раскрыла інтрыгу: глядачы патрапяць у міфічны свет разам з абаяльнымі сучаснікамі — арнітолагамі-пачаткоўцамі Мацвеем і Дзімкам. У аднаго з хлопчыкаў Сірын скрадзе мабільны тэлефон. У творы шмат гумару і нечаканых сюжэтных паваротаў. Усё гэта, на думку рэжысёра, павінна прыцягнуць увагу сучаснай публікі.

Алена Турава невыпадкова запалілася гумарнай гісторыяй — яна з’яўляецца рэжысёрам будучай 65-хвіліннай стужкі. А вош мастака-пастаноўшчыка ў “Песні Сірын” пакуль няма. Да таго ж, студыя будзе імкнуцца знайсці партнёраў для здымак гэтага фільма ў бліжэйшым замержы.

— Завяршаючы працу над мюзіклам “Зоркі сёмага неба”, магу з упэўненасцю сцвярджаць, што паўнаметражны фільм на студыі зрабіць цалкам

магчыма, — падзялілася сваімі думкамі на конт патэнцыялу будучага праекта Алена Турава. — Раней мы разбівалі працу па серыях, аднак цяпер стала зразумелым, што правільна запуская карціну цалкам. Канешне, удзел партнёраў мог бы значна дапамагчы нам у гэтым працэсе.

Лаўрэат конкурсу Сяргей Рагатка падзяліўся сваім пунктам гледжання на вытворчасць будучай карціны:

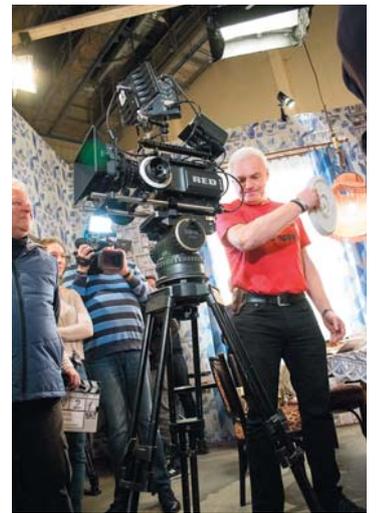
— Мне падаецца, што можна было б паспрабаваць звязацца з нашымі ІТ-шнікамі. Няўжо ніхто з іх не робіць выдатную камп’ютарную графіку? Мог бы атрымацца цікавы праект.

Сяргей не выключае і стварэння серыяла на аснове сваёй гісторыі.

— Я ўзяў старажытнаславянскіх міфалагічных істотаў, а колькі яшчэ ёсць менавіта беларускіх! Той жа Жэўжык, Зюзя... Ды пра кожнага можна зрабіць асобную серыю. Тым больш, у нас ёсць цудоўныя этна-гурты — іх музыка выдатна пасавала б да будучых стужак.

Алена Зміцер, узнаўляючы творчы працэс над сваім сцэнарыем, прызналася, што нахнялася анімацыяй Мядзакі і “Боскай камедыяй” Дантэ. Ёй яшчэ трэба адшукаць свайго рэжысёра. Як і аўтару “Залатога яблыка”.

— Вашы працы не застануцца без увагі — яны патрапяць у сцэнарны партфель студыі, — запэўніў моладзь Уладзімір Карачэўскі.

Іван Паўлаў дае сімвалічны старт праекту “Ілюзіі”.

Гэтаксама кіраўнік “Беларусьфільма” дадаў, што акрамя запуску “Песні Сірын”, які чакае ўжо напрыканцы гэтага года, у планах студыі сумесны анімацыйны фільм з польскім анімам пад рабочай назвай “Гісторыя пра зубра”. Не перапыняцца работа і над праектам “Займальная азбука”, “Азбука небяспек”, “Тошка і яго сябры”...

Пра тое, што кінастудыя імкнецца абнавіць рэпертуар, сведчыла і яшчэ адна падзея падчас сустрэчы з журналістамі 9 красавіка. У гэты ж дзень быў дадзены старт здымкам сіткому “Ілюзіі” — тэлевізійнага серыяла пра прадпрыемальных маладых тэатралаў. Госці студыі мелі магчымасць пабываць у здымачных павільёнах фільма. А кульмінацый візіту на пляцоўку стала сімвалічная цырымонія біцця талеркі з назвай стужкі аб штатыў камеры. Гэты кінематаграфічны рытуал быў даручаны рэжысёру карціны Івану Паўлаву.

Адзін з павільёнаў, дзе адбываюцца здымкі новага сіткома.

Намаляваць пачуцці

У Сусветны дзень распаўсюджвання інфармацыі аб праблемах аўтызму, у Мінску пры падтрымцы кампаніі velcom адбылася сумесная беларуска-галандская акцыя, прысвечаная гэтай падзеі. Можна было “паўдзельнічаць” у стварэнні незвычайнай рэпрадукцыі адной з карцін Ван Гога і паглядзець прэм’еру спектакля з удзелам дзяцей-аўтыстаў.

Ля гарадской Ратушы была ўсталявана спецыяльная канструкцыя “з сакрэтам”. Рэпрадукцыя знакамітай “Зорнай ночы” нідэрландскага мастака канца XIX стагоддзя Ван Гога, у якога цяперашнія даследчыкі прасочваюць прыкметы расстройтваў аўтыстычнага характару, была намалевана... без зорак: іх месца занялі адтуліны, куды кожны мог утыркнуць атрыманую ў арганізатараў святладзійную лямпачку. Такое інтэрактыўнае далучэнне

не да жывапіснага шэдэўра павінна было сімвалізаваць неабходнасць удзелу грамадскасці ў лёсе аўтыстаў, магчымасці пошукаў узаемапараўмення і супрацоўніцтва з такімі людзьмі.

Рэалізацыю гэтага на практыцы прадэманстравала прэм’ера спектакля “Восем пачуццяў”, ці Нараджэнне чалавека”, што прайшла на сцэне Рэспубліканскага Палаца прафсаюзаў.

Спектакль пра тое, якія эмоцыі авалодаваюць чалавекам і што з імі робяць, быў падрыхтаваны Сямейным інклюзіў-тэатрам “І” на чале з Ірынай Пушкаровай і мастацкім кіраўніком галандскага тэатра Kazou пры тамтэйшым цэнтры даследавання аўтызму — Хансам Салемінкам, які паставіў некалькі сцэн. Наступны паказ плануецца ў маі, магчыма стварэнне відэаверсіі.

Страта

Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага развітаўся з цудоўным акцёрам, выбітным педагогам па сцэнічнай мове Уладзімірам Курганам. Ён выйшаў на гэтую сцэну адразу пасля заканчэння тэатральна-мастацкага інстытута і прысвяціў служэнню роднаму тэатру 45 гадоў.

Ён нарадзіўся 7 студзеня 1953 года ў Мінску. Яго бацька — легендарны дыктар і педагог Ілья Курган. Уладзімір пайшоў па бацькоўскіх слядах, паступіўшы вучыцца на акцёра ў тэатральна-мастацкі інстытут.

— Светлы, добры, тактоўны чалавек. 1972 год, лета, тысячы абітурыентаў у БДТМ... Ён падыходзіў да кожнага абітурыента, выслухоўваў, падтрымліваў... — успамінаў у сацсетках пра сустрэчу з Уладзімірам Ільічом віцебскі рэжысёр і педагог Ігар Баярынцаў.

Сціплы па жыцці, Уладзімір Курган раскрываўся напоўніцу на сцэне. А яшчэ — у сваіх вучнях.

Наш Ільіч

Уладзімір Ільіч выхаваў не адно пакаленне акцёраў, тэле- і радыёжурналістаў. Ён умеў далікатна ўказаць на памылку, выправіць недарэчнае, ухваліць за перамогу над сваімі недахопамі.

— Усе, хто працаваў на мінскіх радыёстанцыях і вучыўся ў яго мове, клікалі яго “наш Ільіч”. Ён — адзін з нямногіх людзей, якіх я быў рады бачыць і чуць заўсёды і пры любых абставінах. Светлая памяць і зямля пухам, — адрэагаваў на сваёй старонцы ў ФВ на сумную навіну кампазітар Дзмітрый Фрыга.

Апошні спакой Уладзімір Ільіч знайшоў на Паўночных могілках. Яго пахавалі побач з маці.

Калонка рэдактара

Дзівосы біенале

Гэтым разам выбар беларускага ўдзельніка біенале ў Венецыі, здавалася б, павінен быў задаволіць усіх. Ніякай нагоды для скандалу! Па-першае, абраны мастак, які заслужыў бездакорную рэпутацыю ў сферы contemporary art — Канстанцін Селіханав. Па-другое, фінансавыя і тэхнічныя пытанні бадай упершыню ў кароткай гісторыі нашага ўдзелу вырашаюцца складна. Зрэшты, ёсць-такі адна праблемка. Як распаўяла куратар праекта Вольга Рыбчынская, памяшканне, у якім размесціцца павільён, нярэдка церпіць ад звыклі для Венецыі “высокай вады”. Але, думаецца, гэтым усе клопаты “абраных” не вычарпаюцца. Недарэмна ж Канстанцін на нядаўняй прэс-канферэнцыі прызнаўся, што з трыма калегамі ён ужо перастаў вітацца. Нешта мне падказвае: гэты лік яшчэ павялічыцца. Не умее наш народ радавацца чужому поспеху!

Ілья СВІРЫН

Яшчэ ў тва часы, калі ў Венецыю не лёталі лаўкосты, і таму яна здавалася далёкай і прывіднай, гэты горад пачаў успрымацца нашымі масткамі як сапраўдная Мека. Тое, да чаго ўсімі сіламі трэба імкнуцца. Магчымаць прагрэмьць на ўвесь свет — або, прынамсі, адчуць сябе часткай вялікага арт-працэсу.

Здавалася б, суворыя рэаліі ўжо ўнеслі ў тва ўяўленні свае каротківы. Практыка паказала, што ўдзел у Венецыянскай біенале для беларускага аўтара — гэта зусім не шчаслівая пуцёўка ў міжнароднае арт-жыццё. Прыкладам, адзін з папярэдніх удзельнікаў (прычым бадай самы паспяховы), наколькі я чуў, сёння працуе барыстам, а не чытае лекцыі ў Оксфардзе. І яно зразумела: зваяжучы на той стан, у якім хранічна знаходзіцца айчыны арт-рынак і сістэма арт-інстытуцый, разлічваюцца на нешта іншае было б дужа наіўна.

Таму для мастака праект на біенале — гэта ўсяго толькі магчымаць вывяці тое, што ёсць у цябе за душой, у добрым месцы і ў добры час. І магчымаць, трэба адзначыць, сёння неэксклюзіўная. Бо калі раней цікавым задумам было запесна ў наіўных у Беларусі арт-прасторах, сёння, пасля з’яўлення ўсіх гэтых лфотаў, сітуацыя карэнным чынам змянілася. Не так і часта даводзіцца патрапіць на выставу, якая сапраўды здзіўляе.

Затое, чалавека староняга здзівіць могуць катэгарычныя выказванні, якія асобныя нашыя творцы дазваляюць сабе ў адрас калег па цэху. Зразумела, ніхто не прызначае

Фэст, які знаёміць суседзяў

На гэтых выхадных па ўсёй краіне праходзіць дзясяты Фэст экскурсаводаў, традыцыйна прымеркаваны да Міжнароднага дня помнікаў і гістарычных мясцін. Задума, якая ўзнікла ў коле гідаў ды краязнаўцаў у 2008 і была рэалізаваная на наступны год, вылілася ў цікавы і надзвычай папулярны праект. Калі першы фэст у 2009 годзе налічваў толькі 25 экскурсій, то сёлета з 10 да 22 красавіка адбудуцца каля 300 экскурсій, прычым не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі — у тым ліку ў Мадрыдзе, Празе, Вільні, Беластоку, Даўгапілсе і Маскве. Арганізатарамі фэсту сёлета выступаюць Беларускі камітэт ICOMOS, Нацыянальнае агенцтва па турызме і Беларускі фонд культуры.

Антон РУДАК

Сёлета каля двух дзясяткаў экскурсій адбудуцца ў Магілёўскай вобласці, каля трох дзясяткаў — у Брэскай і Віцебскай абласцях, у Гомельскай вобласці можна будзе наведаць каля 40, а ў Гродзенскай — каля 50 экскурсій, і яшчэ каля 100 пройдзе ў Мінску. Як і заўсёды, усе яны бясplat-

сці — паводле канкрэтных празаічных твораў. Адбудуцца экскурсіі на мовах іншых народаў, якія жывуць у Беларусі — украінскай і польскай. Адметнасць сёлетыга фэсту таксама ў тым, што акрамя экскурсій у яго праграме ўпершыню будуць лекцыі спецыялістаў у розных галінах, звязаных з турызмам і аховай спадчыны.

Арганізатары заўжды падкрэсліваюць, што пе-

ведаюць мінуўшчыну сваёй ускарны.

Ідэя экскурсіі нарадзілася яшчэ ў 2015 годзе, калі я стварыў у інтэрнэце інтэрактыўную мапу помнікаў і цікавых мясцін Кастрычніцкага раёна Мінска. Акрамя пунктаў з апісаннямі канкрэтных месцаў, на сучасную карту горада была накладзеная сетка вуліц па стане на 1940 год — так удалося стварыць нагляднае ўяўленне аб тым, як выглядаў раён да вайны, калі ён быў амаль цалкам забудаваны драўлянымі аднапавярховымі дамамі. Разам са стварэннем карты распаўсюдзіў збор інфармацыі пра гісторыю і сучаснасць тых мясцін у сацыяльных сетках на старонках пад назвай “Аэрапорт Мінск-1 і ваколіцы”.

Прыкладна ў той жа час у інтэрнэце з’явіліся

старэйшыя ўзростам, і таму памятаюць аб мінулым значна больш. Пасля экскурсій наведвальнікі часта далучаюцца ў інтэрнэце да адпаведных краязнаўчых старонак у сацыяльных сетках, публікуюць там свае ўспаміны, фотаздымкі, узгадваюць і абмяркоўваюць мясцовыя рэаліі мінулых гадоў.

Галоўная каштоўнасць такіх “раённых” экскурсій у тым, што яны ствараюць міжасобныя сувязі на мясцовым узроўні. Падчас вандровак па раёне завязваюцца знаёмствы паміж суседзямі. Такім чынам не толькі захоўваюцца і назіпаваюцца веды пра гісторыю раёнаў, але і развіваюцца лакальныя супольнасці, якія могуць у будучыні вырашаць і надзённыя пытанні. Цікаўнасць да мінулага спрыяе ўзаемадапамозе і

ня. Адметнасць фэсту ў тым, што ўдзельнічаць у ім у якасці экскурсаводаў могуць не толькі атэставаныя гіды, але і тва, хто мае што распавесці ды паказаць і хоча паспрабаваць свае сілы ў гэтай справе пад наглядом і з дапамогай прафесіяналаў.

Спіс экскурсій фэсту заўжды здзіўляе сваёй разнастайнасцю. Штогод у яго праграме — новыя гіды і маршруты. Знайсці вандроўку на свой густ змогуць нават самыя пераборлівыя аматары спадчыны. Акрамя традыцыйных пешаходных, адбудуцца таксама велакскурсіі, аўтобусныя вандроўкі і нават выправа на аўтамабільна-пазадарожніках па мясцінах Першай сусветнай вайны.

Яшчэ з адметнага — у Мінску пройдзе інклюзіўная экскурсія для людзей з інваліднасцю. Паболела квэстаў. З’явіліся цікавыя літаратурныя экскур-

радусім гэты праект паклікае абудзіць у людзей цікаўнасць да тых мясцін, дзе яны жывуць, не заўважаючы іх адметнасцяў. Фэст дазваляе нанова адкрыць для сябе ўласныя прывычныя гарадскія раёны ці родныя вёскі, даведацца пра іх багатую гісторыю, адшукаць у знаёмых краевідах не заўважаныя раней сляды мінуўшчыны.

Многія наведвальнікі фэсту ў Мінску абіраюць экскурсіі не па гістарычным цэнтрах, а па Грушаўцы, Каменнай Горцы, Пушкінскім пазёлку, Серабранцы, Старажоўцы, Уруччы, пасёлку Трактарнага завода... Я сам ужо трэці год запар ладу экскурсію па сваім родным раёне ля старога мінскага аэрапорта. Наглядзячы на блізкасць да цэнтра горада, гэтыя мясціны часта застаюцца незнаёмымі для многіх мінчукоў, і нават далёка не ўсё мясцовыя жыхары

аналагічныя краязнаўчыя праекты, прысвячаныя гісторыі Старажоўкі (яго стварыла гісторык Паўліна Скурко, і ў многім я натхніўся яе прыкладам), а таксама пасёлку Трактарнага завода (тут ініцыятарам выступіў паэт і літаратуразнаўца Віктар Жыбуль). У 2016 годзе ўсе гэтыя ініцыятывы атрымалі свой прыяг, выйшаўшы з віртуальнай прасторы на гарадскія вуліцы — у форме экскурсій фэсту.

Вядома ж, лягчэй і цікавей за ўсё распаўядаць пра тва мясціны, якія ведаеш з дзяцінства. Водзячы людзей па раёне, дзе сам вырас і які аблазіў цалкам, можна амаль не задумвацца і не выпісваць дакладны тэкст экскурсіі — нешта прыгадваецца само сабою нават ужо падчас вандроўкі, самі мясціны дыктуецца праця і адгалаванні. Часта аповед гіды дапаўняюць экскурсантаў — асабліва калі яны мясцовыя, а часам і

добра суседскім стасункам у сучаснасці і будучыні.

У наш час, калі ўсё большую папулярнасць набіраюць аўдыягіды і турыстычныя праграмы для смартфонаў, а любою інфармацыю, здаецца, можна знайсці ў інтэрнэце, Фэст экскурсаводаў выглядае сапраўдным цудам. Выводзячы на вуліцы гарадоў, мястэчак і вёсак тысячы цікаўных экскурсантаў, гэтак мэр-прафесіяналы яшчэ раз даводзіць, што жывы кантакт з гідам і вандроўка па мясцінах, пра якія ён распавядае, яшчэ доўга будзе заставацца па-за канкурэнцыйнай сярод аматараў даўніны. А можа, нехта з сённяшніх экскурсантаў так натхніцца пачутым і пабачаным падчас фэсту, што наступны раз і сам захоча паспрабаваць сябе ў ролі экскурсавода? З уласнага прыкладу ведаю, што гэта цалкам рэальна.

Да стварэння аблічча Мінска прыклалі рукі і розум мноства людзей розных прафесій. Але некаторым у гэтай справе належыць выключная роля. Неаспрэчна, у іх ліку і знакаміты Аляксандр Кішчанка, чые мазаічныя пано сталі сапраўднай класікай манументальнага мастацтва.

Не так даўно ў СМІ з'явілася паведамленне пра тое, што мазаікі, размешчаныя на тарцах 16-павярховых будынкаў у раёне станцыі метро “Усход”, неўзабаве будуць адрэстаўраваныя. І сапраўды, пільна ўглядзеўшыся ў гэтыя творы, можна заўважыць, што на іх сям-там абсыпаецца смальта, а дзе і цэлыя кавалкі пано. І калі не ўмяшацца, тыя шчэрбіны паступова “з'ядуць” вядомыя ўсім выявы. Чаму ж шэдэўрам, якія з'явіліся ўсяго гадоў 40 таму, так хутка спатрэбілася рэстаўрацыя? Як выявілася, тут тоіцца павучальная для нас гісторыя з нядаўняга мінулага.

кументацыі і выкананні работ, пра асаблівасці тэхналогіі і тэрміны рэалізацыі праекта мы паспрабавалі даведацца ў тых, хто мае да справы простае ці ўскоснае дачыненне.

ЦЭМЕНТ ЗАМЕСТ МАСЦІКІ

— Людзям неабзанным можа падацца, што тыя мазаікі і сёння вонкава выглядаюць нармальна, — кажа намеснік генеральнага дырэктара “Белрэстаўрацыі” Аляксандр Клімашонак. — А вось дасведчаныя спецы-

танны могуць заняць шмат часу. Справа ў тым, што акрамя кваліфікацыі і досведу, кандыдаты павінны прайсці медыцынскае абследаванне дзеля дазволу працаваць на вышыні. Зразумела, гэта тычыцца тых, каму давядзецца дзейнічаць метадам прамога набору, ушківаючы кавалкі смальты непасрэдна ў паверхню сцяны. А праца ў “люльчы”, спущанай з даху 16-павярховага дома — гэта зусім не тое самае, што спакойная творчасць у майстэрні.

Васіль Зянько назваў і найбольш верагодную

КАМБІНАТ НЕ АБМІНІШ

Мазаікі Кішчанкі рабіліся ў свой час на мінскім Мастацкім камбінаце. Зрэшты, тады праз яго праходзілі ўсе замовы на падобныя аб'екты — прынамсі, у межах Мінска. І гэта было апраўдана: там і кадры падабраліся дасведчаныя, і вытворчыя магчымасці адпаведныя.

— Дбаючы пра якасць выканання работ, было б цалкам лагічна, каб тая арганізацыя, якая мазаікі рабіла, іх бы і рэстаўравала, — лічыць дырэктар

юць высокай кваліфікацыі. А гэта, менавіта, такі выпадак.

ПРЫВЯЗКА ДА ЕўРАГУЛЬНІЯ

Па словах Аляксандра Клімашонак, гаварыць пра канкрэтныя тэрміны завяршэння работ пакуль рана — хаця б таму, што невядома, калі яны пачнуцца. Акурат гэтымі днямі далезнае пытанне і вырашаецца. Дакументацыя ўжо гатовая, рэстаўратары чакаюць дазволу пачаць сваю справу, але ў гарадской улады ёсць сум-

Сквапны плаціць двойчы

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ /
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

УСХОДНЯЯ БРАМА МІНСКА

Напрыканцы 1970-х гадоў вуліца Каліноўскага фактычна была мяжой горада. Далей праспект пераходзіў у Маскоўскую шашу. Упрыгожаныя мазаікамі гмаі меліся выконваць ролю свайго кітталу параднай брамы Мінска на усходнім напрамку. Тэмы пано раскрывалі розныя іпастасі вобраза нашай сталіцы — “Горад культуры”, “Горад-будаўнік”, “Горад навукі”, “Горад-воін”.

Гэта сёння тыя мазаікі глядзяцца на сваім месцы як родныя, без іх праспект ужо і не ўявіць. Але паводле ўспамінаў удавы Аляксандра Кішчанкі Ніны Курхарэнка, аўтару давялося прыкласці немалыя высілкі, каб пераканаць адказных асоб у тым, што ягонная задума пасуе архітэктурнаму абліччу гэтай часткі праспекта, горадабудаўнічай сітуацыі ўвогуле — і, урэшце, не пярочыць эстэтычным нормам, да якіх прызвычайлася грамада.

Аляксандр Міхайлавіч нібыта ў будучыню глядзеў. Як на маю думку, гэтыя дамы з мазаічнаю аздобаю сёння глядзяцца больш эфектна і сучасна, чым многія ўзоры найноўшай забудовы.

ВЕЧНАСЦЬ, ЗАЛЕЖНАЯ АД ТЭХНАЛОГІЙ

Час, аднак, не шкадуе і “вечныя” творы мастацтва, да якіх з пэўнымі абмоўкамі можна аднесці мазаіку. Так, створанае Кішчанкам у 1973 годзе на фасадзе гатэля “Турыст” пано “Беларусь партызанская” ў “нулявыя” гады мела ўжо вельмі несамавіты выгляд. Паабсыпалася смальта, адваліліся цэлыя кавалкі.

Дарэчы, аўтар нешта падобнае і прадабчыў. Яшчэ

ў 1980-я мне даводзілася чуць ад Аляксандра Кішчанкі ягонныя развагі на гэты конт. Паколькі па тым часе мазаіка на сцяне будынка была для Беларусі справай новаю, не хапала досведу і кваліфікаваных кадраў. Таму зыходна магла быць парушаная тэхналогія.

Мэтр як у вадугу глядзеў. На шчасце, “Беларусь партызанская” была літаральна вярнутая да жыцця ў 2015 годзе — хочацца верыць, цяпер ужо трывала.

Сёння клопату рэстаўратараў патрабуюць і згаданыя мазаікі на высотках. Пакуль што прынятае рашэнне аб рэстаўрацыі двух твораў з чатырох. Ужо праведзены тэндар на выкананне работ, які выйграў ААТ “Белрэстаўрацыя”. Паводле папярэдніх разлікаў, каштарыс складзе недзе каля трох мільёнаў рублёў.

Пра тое, якія канкрэтныя структуры і асобы задзейнічаны ў падрыхтоўцы да-

ялісты адразу заўважыць: арматура, на якой яны ўмацаваныя, патрабуе спецыяльнай апрацоўкі.

Плануецца, што пашкоджаныя сегменты мазаік будуць знятыя з фасадаў. Адна частка пано будуць адноўлены ў майстэрні метадам зваротнага набору — калі фрагмент пано набіраецца са смальты ў люстэркавым адбітку і потым, на замацаванні на сцяне, будзе ўспрымацца ў прамым адлюстраванні. Іншыя — наборам прамым — непасрэдна на аб'екце.

Каму ж будзе даручана такая адказная праца, як аднаўленне шэдэўра? Старшыня секцыі манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускага саюза мастакоў Васіль Зянько раставяў, што акурат цяпер сярод сяброў секцыі ідзе адбор мастакоў, якія маглі б удзельнічаць у рэстаўрацыйных работах. І гэтыя арганізацыйныя пы-

прычыну разбурэння пано. У свой час будаўнікі павінны былі запойніць швы паміж сегментамі мазаік спецыяльнай масцікай. Але замест гэтага яны скарысталі звычайны цэмент. Сэканомілі. У выніку пры змене тэмпературнага рэжыму швы расшыраюцца і сцісваюцца на смальту, якая пачынае абсыпацца ці адвальвацца цэлымі кавалкамі.

Дарэчы, і Аляксандр Клімашонак таксама лічыць, што перадумовай разбурэння мазаік магло быць выкарыстанне на швах паміж сегментамі неадпаведнага тэхналогіі матэрыялу. І менавіта таму праведзеная яшчэ ў 1996 годзе першая рэстаўрацыя мазаік, якая больш нагадвала касметычны ремонт, істотных вынікаў не прынесла. Напаўненне швоў тады не было заменена, а значыць, і прычына разбурэння не ліквідаваная.

каміната Тамара Макарышава. — Аднак цяпер усе дзяржаўныя замовы ідуць праз тэндар, і выйграла яго “Белрэстаўрацыя”.

Зрэшты, мяркуючы па ўсім, без камбіната ў дадзеным выпадку ўсё адно не абыйдзецца. Як паведаміла яго дырэктар, перамовы аб супрацоўніцтве ўжо вядуцца. І вельмі верагодна, што Мастацкі спрычыніцца да адной з мазаік на правах субпадрачка.

— Сёння атрымліваецца, што хто б ні выйграў тэндар на мастацкую аздобу ці рэстаўрацыю, усё адно дамову-падрад яны будуць заключаць з тымі, хто стала супрацоўнічае з намі, — кажа Тамара Макарышава. — Бо іншыя прафесіяналы папросту няма. Фактычна толькі выхаваныя камбінатам кадры здольныя здзейсніць кансультацыйную дапамогу, падрыхтаваць дакументацыю і выканаць тыя работы, якія патрабу-

юць высокай кваліфікацыі. А гэта, менавіта, такі выпадак.

Калі б удалося, яны б сталі далатковым упрыгожваннем свята кантынентальнага маштабу. Але калі ўпэўненасці, што атрымаецца зрабіць і хутка, і якасна, няма, дык, можа, варта грунтоўна, без паспешлівасці, заняцца гэтым праектам ужо пасля завяршэння Еўрыяды?

Аляксандр Фёдаравіч заўважыў, што ўсе рэстаўрацыйныя праекты, да якіх ён меў дачыненне, даводзілася карэктаваць на месцы. Можна меркаваць, так здарыцца і са згаданымі мазаікамі. І таму спешка тут можа быць не на карысць.

ЦІ ВАРТА ЭКАНОМІЦА НА ДРАБЯЗЕ?

Дзіўная атрымліваецца рэч. Стварэнне кожнай з мазаік на тарцах дамоў каштавала прыблізна столькі ж, колькі і сама будова такога 16-павярховага гмаху. Вырашылі эканомілі. На драбязе. Замянілі адносна дарагую будаўнічую масціку на танны цэмент. У выніку — распачаўся працэс разбурэння мазаік. І вось, нашчадкам даводзіцца раслачвацца, прычым немалымі грашыма. Крута эканомілі! Нездарма кажуць: сквапны плаціць двойчы...

З дзяцінства памятаю верхык: “Не было гвоздя, подкова пропала // Не было подковы, лошадь захромала. // Лошадь захромала, командир убит // Конница разбита — армия бежит”. І гэтак далей, па нарастаючай.

Хочацца спадзявацца, што пры рэстаўрацыі мазаік Аляксандра Кішчанкі на высотках праспекта Незалежнасці на драбязе эканомілі не будуць. Каб не атрымалася потым сабе ж даражэй.

Наталля АЛАДКА — адна з вядучых майстроў коласаўскай сцэны таго пакалення, якое прыйшло ў тэатр у сярэдзіне 80-х гадоў і адрозніваецца завялікай энэргіяй. Дзве пяцідзясятныя актрысы сталі прыемнай нагодай для сустрэчы.

— Вы пачыналі з вобразаў лірычных героінь. Ці было ў вас памкненне павярнуць іх іншым бокам, выцягнуць штось прыхаванае, паглыбіць іх?

— Калі ўпершыню чытаеш п'есу, то вобраз адрозніваецца ў тваёй свядомасці вымалёўваецца. Але пасля, асабліва цягам супрацы з рэжысёрам (а для мяне вельмі важна зразумець яго бачанне, і калі нашы думкі супадаюць, то з'яўляецца выдатная роля) ты пачынаеш разумець месца твайго вобраза ў спектаклі, што ён павінен адлюстравваць, каб гэта быў здалася мастацкі твор, а не актрыса Аладка, якая існуе асобна.

— Ствараючы вобраз, вы назіраеце за людзьмі, якія ў нечым падобны да вашага персанажа, альбо імкняцеся найперш ісці ад сябе, ад свайго жыццёвага досведу?

— І так, і гэтак. Калі роля складаная, драматычная, прапускаць яе толькі праз сябе вельмі небяспечна. Грань бывае вельмі тонкая: ідзеш быццам па лязе брытвы, і калі зробіш няправільны крок, можа скончыцца дрэнна. Я імкнуса ад такіх вобразаў дыстанцыявацца.

— У лірычных ролях, пэўна, было прасцей? Мабыць, там вы ўкладалі пачуцці, перажыцця асабіста?

— Безумоўна. Кожная роля — лірычная, характарная, камедыяная — гэта пра сябе, пра свой жыццёвы вопыт і свае ўнутраныя адчуванні. Выйдзе другая актрыса — і зробіць па-свойму, бо яна зусім на цябе непадобная, з іншымі псіхалагічнымі дадзенымі, і гэта будзе іншы спектакль. Станоўчы ці адмоўны персанаж — усё адно ў кожнай ролі ты знойдзеш тое, што цябе хвалюе.

— Гэта спрацоўвае, калі спектакль зроблены ў традыцыйнай форме. А калі ён эксперыментальны? Усё роўна ўкладальце сваё?

— Канешне! Я вельмі любіла спектакль “Так знаеце каханне” паводле Тадеўша Кантара, які ставіў у нас Віталь Баркоўскі. Ён быў пластычным, без слоў. Прайшоў нядоўга — можа, паказаў дзесяць было, не больш. Я сама папрасіла Віталія Міхайлавіча зняць яго з рэпертуару, бо ён быў разлічаны на папулярнага гледача. І калі стала чуць недарочныя каментарыі ў свой адрас, зразумела: усё, тая публіка, якая хацела бачыць гэты эксперыментальны спектакль,

“Кожная роля — гэта пра сябе”

вычарпалася, і яго трэба закрываць.

— Каго б вы маглі назваць сваім галоўным настаўнікам у прафесіі?

— Вылучыць кагосьці аднаго я не магу. З удзячнасцю ўспамінаю педагогаў па інстытуце — Аляксандру Клімаву, Андрэя Карсакоўскага, Льва Кургана, маіх калег-акцёраў, рэжысёраў.

— А бацькоў вы можаце назваць сваімі настаўнікамі?

— Па жыцці — так. Бацькі і бабуля Ганна — гэта мая духоўная аснова. Такай жыццёвай мудрасці я на сваім шляху пакуль не сустрэла. У нашай вёсцы ўсіх па парадку накіроўвалі да яе: “Ганна ўсё скажа”. Яна пражыла складанае жыццё, але на яе вачах я ніколі не бачыла слёз, апрача апошніх дзён. Старэйшая сястра Ала скіравала мяне на адукацыю. Калі я прызналася ёй, што хачу быць актрысай, яна схпілася за галаву і адправіла мяне ў бібліятэку, каб я хоць па вярхах даведлася, што такі Шучукін або Станіслаўскі.

— Наколькі я чуў, вы марылі сыграць Ефрасіню Полацкую?

— І ў школе, і ў інстытуце ў мяне ў асноўным было рускамоўнае асяроддзе. На раннім этапе мне было ўсё роўна, беларуска я ці руская. Для мяне Сусвет быў адзіны, большае значэнне мелі адносіны паміж людзьмі, а нацыянальнае ўва мне яшчэ не прабудзілася. Але пакрысе, пад уплывам той атмасферы, што існавала ў тэатры, пачало прыходзіць разуменне, што

са Святланай Жукоўскай пастаноўка “Калісь глядзеў на сонца я...” Нядаўна зрабіла самастойную работу і паводле “Бандароўны”.

— Вы ў жыцці жанчына вельмі інтэлігентная, досыць сціпая, стрыманая. І раптам вам прапануюць ролю мадмузэль Русэ — Пышкі ў мюзікле на музыку Уладзіміра Кандрусевіча “Дыліжанс”. Ці не хацелася адмовіцца?

— Я кажу: якая з мяне Пышка? Але рэжысёру ўдалося мяне запэўніць у маёй адпаведнасці. Лічу, спектакль атрымаўся. Хаця гэта была роля “на супраціўленне”, і мне было яе няпроста сыграць.

— А вось зусім іншая роля — Марыя са спектакля “Цень думкі нашай...” паводле Францішка Аляхновіча. Лічу, што вы прызналі, моцна ўзбудзілі свой вобраз, літаральна ўзрушылі глыбінёй пачуццяў героіні. Як успрыняў глядач гэты спек-

тральна-творчы “шлюб”. Ты павінен любіць сваю ролю, свайго партнёра, рэжысёра, мастака, усю пастававую групу. Без гэтага ніяк.

— Вы разам са Святланай Жукоўскай былі іншыя ятарам музыкальна-паэтычных вечараў, якія ладзілі на камернай сцэне. Гэта даволі незвычайная форма для драматычнага тэатра — хоць, здаецца, яна тут нягала прыжылася. Што гэта вам асабіста дае? Ці ўплывае нейкім чынам на вашу папулярнасць у горадзе?

— Безумоўна. Дзякуй Богу, што ў мяне ёсць такі блізкі чалавек, як Святлана — мы нібы адно цэлае, хоць у многім адна да адной непадобныя. Калі ў тэатры табе бракуе прасторы, можна сябе спаліць знутры. Удзячна яшчэ добраму сябру, які ў час нашага творчага простаго параіў: “Нельга ж так. Рабіце што-небудзь”. І мы зрабілі

ещэ: не хапае ідэі, на якую ўсё было б нанізана.

— Апошнім часам вы актыўна здымаецеся ў кіно. Мабыць, метад работы кінарэжысёра з акцёрам там сёння вельмі адрозніваецца ў параўнанні з тэатрам?

— Тэатр — гэта рэпетыцыі, гэта тваё скрупулёзнае ўжыванне ў ролю. У кіно — гэст, матор, здымкі... Усё, знята. На рэпетыцыі часу няма. Таму ты самастойна працуеш, рэжысёр толькі кажа: “Села тут, села там, павярнула галаву сюды”. Кіно — гэта найперш мантаж. Як цябе зманціруюць, так і атрымаецца роля. Праглядаеш фільм і думаеш: “Ах, які класны дубль быў, і чаму яго ў фільме няма?” Але гаспадар, які ўсё вырашае, — гэта рэжысёр, а сёння нават прадзюсар.

— Як складалася жыццё вашых дзяцей? Ці паўплывала нежак на іх ваша апантанасць тэатрам?

— Дзецям артыстаў з дзяцінства перадаецца гэтая хвароба. Яны тут растуць і ўсмятваюць усё. Многія, вядома, разумеюць, што гэта цяжкая прафесія і абіра-

“Станоўчы ці адмоўны персанаж — усё адно ў кожнай ролі ты знойдзеш тое, што цябе хвалюе.”

такля па-за межамі роднага горада?

— У Вільні быў шыкоўны прыём, слёзы, апладысменты, нас доўга не адпускілі. Траціна залы засталася — мы ўжо разгрыміраваліся, а яны ўсё сядзелі. Да нас падыходзілі: “А можна з вамі пагутарыць?” І задалі нам шмат пытанняў на ламавай рускай мове (там жа і літоўцы былі), пачынаючы з прыватнага і пераходзячы на глабальнае: пра культуру, побыт, нашу нацыянальную самасвядомасць. Гэта ж было і ў Мінску на фэсце ТЭАРТ.

— У спектаклі “Самая жаданая” вы выступаеце дуэтам са старэйшым коласаўскай сцэны, народным артыстам Беларусі Тадэўшам Кохтысам, які сёлета адзначыць сваё 85-годдзе. Ці не шакавала вас прапанова стаць — хаця б на сцэне — каханай мужчыны такога стагалага веку?

— Але і ў самой п'есе закладзена, што Мацье старэйшы за Раксану на 20 ці больш гадоў. Сэнс — у духоўнай сувязі паміж гэтымі героямі. Да іх нельга падыходзіць з меркамі абывацельскімі. Ён бачыць, што яна памірае, што ёй нецікава жыць, і прыдумляе гэтую гісторыю. Зрэшты, з кожным новым акцёрам, з якім мне даводзілася працаваць, узнікае такі тэ-

У вобразе Раксаны са спектакля “Самая жаданая”.

вечар рамансаў у культурна-гістарычным комплексе “Залатое калыно горада Віцебска “Дзвіна”. У зале была пішняя. Пытаем: “Вам не сумна?” — “Не, не, працягайце, калі ласка”. А ў канцы — авацыі, слёзы. І мы зразумелі, у чым тут справа. Чалавек, слухаючы раманы, аддаецца ўспамінам.

Кола гледачоў стала паступова пашырацца. Потым гэтая ініцыятыва перанеслася ў тэатр. Далучылі нашых маладых артыстаў, якія маюць вакальныя дадзеныя — Яўгена Лук'янава, Арцёма Блахіна. Цяпер ужо пытаюцца, калі наступная праграма. Хочацца зрабіць вечар беларускага раманса, але пакуль не атрымліва-

юць іншую. Мой сын Саша скончыў факультэт міжнародных зносін БДУ, а пасля з'ехаў у ЗША, займаецца творчасцю, піша п'есы, празаічныя творы, актыўна займаецца музыкай, у яго ёсць свой гурт. Куды ўсё гэта вельмі шчыльна канчатковым выніку, я не ведаю. Дачка Надзея — таксама творчы чалавек, яна выбрала яна спецыяльнасць “Эканоміка і фінансы”, вучыцца ў Чэхіі.

— Якая роля была ў вашым жыцці лёсавызначальнай?

— Яна яшчэ не сыграла. Я толькі да яе іду. Бог даасць, гэта здарыцца. А ўсё паіраўдніваючы, безумоўна, тым ці іншым чынам на мяне паўплывалі.

Юрый ІВАНОВСКИ

Прэм'ера спектакля “З жыцця выкапняў” у Новым драматычным тэатры сабрала ўсю эліту айчынай тэатральнай крытыкі. Многія ішлі не толькі на ўвасабленне п'есы сучаснага амерыканскага драматурга і сцэнарыста Фрэдэрыка Стропеля, колькі на рэжысуру Дэмітрыя Багаслаўскага. Ці спраўдзіліся надзеі?

Надзея БУНЦЭВІЧ /
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Багаслаўскі добра ведае тэатральную спецыфіку з усіх яе бакоў, бо з'яўляецца не толькі запатрабаваным рэжысёрам, але і акцёрам Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра. А найперш — адным з самых вядомых драматургаў, чые творы ўвасабляюцца не адно ў Беларусі. Вось і рэжысёрскі зварот да п'есы Стропеля, складзенай з асобных навел, у пэўнай меры перагукаецца з пабудовай яго “Кропак на часовай восі”, пастаўленых Таццянай Транювіч у Бабруйску. Тая п'еса Багаслаўскага, напісаная паводле асобных фотаздымкаў з прымуджанымі гісторыямі, прынесла тамтэйшаму тэатру імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча Нацыянальную прэмію.

У цяперашняй прэм'еры Дэмітрых, з уласцівым яму “сімфанічным” мысленнем паслядоўнага развіцця пачатковага зерня-імпульсу, змяняе прапанаваную аўтарам паслядоўнасць навел. Замест сюітнага прычыпу, заснаванага на простым кантрасце, ён імкнецца зрабіць лагічны ланцужок, з якога немагчыма выкінуць ніводнае са звёнаў. І, як гэта

3 жыцця мастацкага і тагасветнага

ў яго часцяком бывае, ідзе “насуперак” аўтарскай задуме.

П'еса меркавалася як працоўнае свята для ветэранаў сцэны, бо героі — ва ўзросце ажно да 95 гадоў. Ці як бенефіс, дзе хтосьці з навелы ў наведлу будзе змяняць абліччы і амплуа, сутыкаючыся з усё новымі сцэнічнымі партнёрамі. А ў Багаслаўскага іграе пераважна моладзь. І ўвесь спектакль становіцца не столькі размовай пра старасць і яе праблемы, колькі адсочваннем самога працэсу набліжэння смерці — ва ўсім яго дэяпазоне ад камічнага да трагічнага. Парушаючы задзеленую паслядоўнасць і алмаўляючыся ад адной навелы (дарэчы, самай смешнай, пра секс-прыстасаванні, якія даводзяць “закадравага” каханка да смерці), рэжысёр збірае ў першую дзею гісторыі, дзе ўзрост герояў не так важны. Усё гэта магло аб'явіцца і з маладымі людзьмі, якіх мы і бачым на сцэне. Другая ж дзея, быццам узроставае лостэрка, акцэнтне менавіта старасць.

З простых побытавых замалёвак рэжысёр імкнецца збудоваць філасофскі апошні акт, насычаны сімваламі. І апошні гэты не пра старасць, не пра жыццё і смерць, нават не пра каханне ва ўсёй размаітасці яго абліччаў, а пра паразуменне між людзьмі — нават такімі супрацьлеглымі, як былія нацыст і вязень. Не пураецца Багаслаўскі і элементнаў тэатра абсурду — на мяжы з містыкай. Гісторыя пра тое, як спрытны гандлё-

вы агент, уключыўшы сваё абаянне (і, падобна на тое, яшчэ і гіпноз), завалодвае ўсёй маёмасцю сямейнай пары, ператвараецца ў фантастычны апошні пра надыход смерці — у абліччы каміва-яжора. А ў якасці маўклівага лейтэранажы, які не проста з'яўляецца ва ўсіх навелах, але і кантактуе з героямі, часам дапамагае ім, пра шпосці папярэджае, выступае... Бурундук (Арсеній Гардзіенка), выкананы як роставая лялька — джэнтльмен у крышталёва бялюткай касцюме з галавой-маскай жы-вёліны.

Сцэны са спектакля “З жыцця выкапняў”.

На сімваліку працуюць сізнаграфія, відэа, касцюмы (мастак-пастаноўшчык — Лідзя Малашэнка). Сцэнічны антураж быццам “ажывае”, становіцца яшчэ адной дзейнай асобай, у чым бачыцца ўсё больш распаўсюджанае ў мастацтве ўздзеянне эстэтыкі тэатра лялек. Чырвоная канапа-трансформер “з сакрэтэм” у залежнасці ад сітуацыі лёгка ператвараецца ў два крэслы, шафу, стол, трону, мармуровы помнік на магіле. Разнастайныя рэжысёрскія дробязі — ад апушчаных штанкетаў да кававага ку-

бачка — вытрыманьня ў адзіным сімвалічна-стыльёвым кірунку: яны аздобленыя святлодыёдамі, святло якіх “малодое” ад узнеўласці да інфернальнасці. На відэа разпораз з'яўляюцца палосы, як пры пераходзе ў тэлэтрансляцыі ці інтэрнет-гульніях. А чорныя строі з атрутна-зялёнымі ўстаўкамі ўтвараюць ілюзію “модную калекцыю”, годную паказу на под'юме.

Лепшай навелай, безумоўна, становіцца “Жыццё цудоўнае”, дзе знойдзены выдатны рэжысёрскі ход — гульня ў пінг-понг “у рапідзе”. Вылучаюцца два біткія дуэты-дыялогі Андрэя Бібікава (Казімір, Самуіл) і Сяргея Тоўсікава (Білі, Пол), пераўвасабленне Арцёма Пінчука, які звычайна паўставаў гэтым святам-салютам, у “галыштуннага чалавека” (Сцюарт) ці фігуру д'ябла (Альфрэд).

Ды ўсё ж спектакль апымаўся даволі няроўным. Побач з дасканалымі па рэжысуры і акцёрскім увасабленні мініяцюрамі ўзнікаюць і “недакручана”-недаробленыя, без цікавых рэжысёрскіх ходаў і добрых акцёрскіх работ. Асабліва балюча глядзецца, як зусім маладыя артысты пачынаюць нягледзячы “камікаваць”, парадыйна малюючы старых. Больш стаяць лягчэй пераадолююць бар'ер, бо выводзяць на першы план не столькі знешнія прыкметы, колькі стан душы.

Але пры гэтым у спектаклі ўдалося сумесіць мастацкасць з касавасцю. Ці ж не гэта на сёння галоўнае?

У нататцы “Вялікі блеф маленькага тэатра” (“К” № 12) аўтар са здзіўленнем і сумам дзеляўся сваімі ўражаннямі ад спектакля “Майстар і Маргарыта” нейкага маскоўскага “эксперыментальнага” тэатра. Тэатр апынуўся з разраду “мы к вам заехалі на час”. А “эксперымента” звёўся адно да праверкі, як доўга зможа вытрымаць гэтае “відовішча” далікатны мінскі глядач. Звышзадача была відавочная — “сарваць банк”. І бяда ў тым, што падобныя неспадзяванкі ў апошні час сталі справай нярэдкай. Часам нашым аматарам тэатра нават сталі прыходзіць у галаву “крамольныя” думкі: няўжо вялікі рускі тэатр застаўся ў мінулым?

Але неўзабаве пасля нядабрый памяці таго спектакля адбыліся ў Мінску гастролі Калінінградскага абласнога драматычнага тэатра. Калінінград, вядома, не “глыбінка”, але ад сталіцы Расійскай ён усё ж далёкавата. Тым цікавей было іх параўнаць...

Спектакль “Лорд Фаўнтлэ-рой”, створаны ў дыктоўнай класічнай манеры, быў абраны для адкрыцця гастроляў невыпадкова: ён з'яўляецца лаўрэатам Расійскай нацыянальнай тэатральнай прэміі “Арлекин”. Наўняная мудрасць, добры гумар — і, галоўнае, шчырае памкненне акцёраў парадваць глядача — адразу знайшлі водку у зале. Міжволі кідаўся ў вочы кантрас: уважлівая ўсмешлівая твары публі-

кі — для калінінградцаў, і сарамліва-напружаныя — для нядаўніх “сталічных зорак” (сорам, натуральна, за іх).

Паправаў калінінградскі тэатр грунтоўна: за дзевяць дзён было паказана 18 спектакляў — вельмі розных паводле жанру. Сярод іх былі “романтычная” і “пікантная” камедыі, “фантамагорыя”, вадэвіль, “фантазія”, інтэрактыўная казка для дзяцей.

Асабліва цікава было супаставіць дзве пастаноўкі “Майстра і Маргарыты”. Тут калінінградцы таксама выйшлі наперад з вялікім адрывам, хоць і ў іх не абыйшлося без хібаў. Аднак гэта былі “рабочыя” хібы, непазбежныя для ўсіх, хто заняты справай. Наогул жа, патрэбна вялікая смеласць, каб

Дзякуй, “правінцыя”!

“Маргарыта” калінінградская супраць “Маргарыты” маскоўскай

укласці ў тры гадзіны ўсю шматзначнасць булгакаўскага рамана...

Досыць удавай атрымалася кампазіцыя спектакля, у якой лагічна перапліваюцца дзве асноўныя сюжетныя лініі: Майстар — Маргарыта і Іешуа — Пракуратар. “Кампанія Воланд” і яе выхадкі выглядалі пацешна, хоць часам адчувалася зацягнутасць (напрыклад, у эпізодзе перанясення Сцёпы Ліхадзеева ў Ялту). Пэўна, не вярта марнаваць на дробязі лішня хвіліны каштоўнага сцэнічнага часу.

На добрым узроўні была і ігра акцёраў. Магу выказаць істотную заўвагу толькі па вобразе Іешуа. Мабыць, перад пракуратарам павінна было паўстаць не вяртае жалю стварэнне ў лахманах, а Той, Хто валодае ісцінай — хай сабе і ў абліччы вандруйнага прапаўдніка. Аднак жа і сам вобраз — з ліку тых, да якіх страшна падступіцца...

Прадуманай была і сцэнаграфія спектакля. Лаканічных дэкарацый у выглядзе высокіх чорных фіранак, з-за якіх з'яўляюцца чарговы персанаж або патрэбны па ходзе дзеяння прадмет, аказалася цалкам дастаткова. Паспяхова выкарыстоўваўся відэаэраг. Так, дзеянне ў Маскве ці ў Ершаляіне адбывалася на адпаведным фоне — што надавала спектаклю пэўны гістарычны каларыт. Атрымалася нават арыгінальна адлюстраваць “палёт Маргарыты” — хаця ў гэтым эпізодзе не вярта было абмяжоўвацца гнэўным вокрыкам цудоўнай відзьмаркі ў адрас ненавіснага ёй крытыка. Рашэнне напрошвалася само сабой: калі б працягнуць эпізод разгромам, які яна ўчыніла ў “гнязде” літаратурнай бюракратыі, гэта значна дадало б спектаклю відовішчыннасці. Светлае афармленне таксама цалкам адпавядала

сцэнічным задачам і сучасным патрабаванням.

Калінінградская версія знакамітага рамана разлічана на глядача, які добра знаёмы з літаратурным першакрыніцай. Можна было б запярэчыць, што на такі спектакль толькі спрактыкаваны глядач і пойдзе. Але ж не, не толькі! У зале могуць быць, напрыклад, старэйшыя школьнікі, якім яшчэ наканавана вывучаць булгакаўскага рамана па школьнай праграме. І разабрацца ў калілях спектакля будзе ім зусім няпроста. Аднак перанясенне на тэатральную сцэну творы такога маштабу — усё ж, задача вельмі складаная. І калінінградцы справіліся з ёй годна. Цалкам заканамерна, што па сканчэнні спектакля, які завяршаў ўсю гастроўную праграму, глядачы ўдзячна агладзіравалі яго стваральніка.

Што ж, жыве яшчэ расійскі тэатр — дзякуй, “правінцыя”. І хай павучыцца ў яе “сталіца”...

Алена ЧЫЖЭЎСКАЯ,
член Саюза пісьменнікаў
Беларусі

Сёння да станцыі метро “Пятроўшчына” выскачыла вавёрка. Адкуль? Са старых могілак, што за банкам, ці з рэштак лесапарку ля бальніцы на Сямашкі? Хто ж яе, нахабу, ведае. Ноч гуляла, а пад ранак заблукаць даду-малася. Але ў рухах — ніяка мітусні. Хоць і схуднела за зіму, аднак хвост трымала з гонарам, у строгай паралельнасці з зямлёй. Спачатку паспрабавала перайсці праспект Дзяржынскага — спыніла цэлую аўтамабільную плынь. Імкліва перадумала і панеслася ў адваротны бок, усцочыла на бярозу і зацокала: “Не, не мае дрэва!”, мэтанакіравана бабегла далей па газонах. Адразу відаць — стрэсаўстойлівая. Заўжды даб’ецца свайго, бо спадзяецца толькі на сябе.

А я гомельскія вавёрка згадаў, з парка Румянцавых. Вось гэтыя нічога самі не ўмеюць. І калі ідзеш міма іх і ласункі (семкі там ці цукеркі) з рукі не прапаноўваеш, пачынаюць з дрэў шалупіць кідацца і нахабна лаяцца. Цаць! Яўныя выхваўчыя пралікі ў развіцці пазабуджэтай дзейнасці. У вас ніякія асацыяцыі не ўзнікаюць?

Яўген ПАГІН

Стрэсаўстойлівасць як прыкмета прафесіяналізму

Прывітанне — навіне з сёлетняй культурнай сталіцы Беларусі. Дырэктар Пінскай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Дзіна Лагодзіч піша пра куток гісторыі гарадской бібліятэкі, які, па сутнасці, пачаў стварацца з 1944 года — з моманту ўтварэння ўстановы. Супрацоўнікі аддзела маркетынгу сабралі ўсё, што магло: дакументы, фотаздымкі, узнагароды, прыклады працы. У бліжэйшы час у экспазіцыі з’явіцца кнігі з аўтаграфамі аўтараў. Для будучых пакаленняў бібліятэкараў і чытачоў захавана не толькі гісторыя ўстановы, але і інфармацыя пра людзей, якія тут працавалі. Фатаграфіі ветэранаў бібліятэчнай справы — на цэнтральным месцы. Усё правільна, спадарыня Дзіна: адзін са складніках стрэсаўстойлівасці — павяда да роднага калектыву. З гэтай павягі і вырастаюць асобы.

25 мая на Багданаўскай зямлі пройдзе IX рэгіянальны конкурс-плэнэр юных мастакоў, прысвечаны памяці Фердынада Руччыша. Конкурс “Зямля і неба Фердынанда” — адкрыты, прыняць удзел у ім могуць усе ахвотныя. Заснавальнікі мерапрыемства — Валожынскі райвыканкам і раённая аддзяленне грамадскага аб’яднання “Польска Машэж Школьна на Беларусі”.

Такім чынам, справа Руччыша працягваецца. Далучыцца да творчасці майстра — гэта як валы ў смажыны дзень напісана.

Ад усёй душы “К” віншуе з 80-годдзем Віцебскі абласны металічны цэнтр народнай творчасці, якім кіруе на сёння Кацярына Лабука. У яе высокім прафесіяналізме мы ніколі не сумняваліся. Па колкасці цікавых творчых праектаў Віцебшчына, па маім перакананні, лідзіруе ў краіне. Іншая справа, што не заўжды мы ведаем пра апошнія дасягненні тамтэйшых металістаў. А ім, відаць, сістэматычна заместна падзяліцца досведам... Вось што распавядае вядучы металіст установы Ала Лялькіна: “Адной з самых паспяхоўных стратэгіяў у аэліне развіцця народнай культуры, выпрацаваных цэнтрам, стала практыка арганізацыі клубуў народных майстроў, стварэнне на іх базе дамоў рамястваў. Упершыню ідэя была ўвасоблена ў 1989 годзе на Глыбоцчыне, вельмі хутка ініцыятыўу падхпілі ў іншых раёнах. Сённяшні гонар Віцебшчыны — 23 дамы і цэнтры рамястваў, да якіх далучыліся Цэнтр народнай твор-

На здымках:

- 1 А красавік у Ашмянах — тэатральны!
- 2 На фестывалі аматарскай творчасці ў Бабруйску.
- 3 Дзятлаўшчына: стартуе праект “75 дзён да Перамогі”.

часці і рамястваў у гарнаслэку *Кольскі Ашмянскага раёна і Брацлаўскае раёнае аб’яднанне музеяў, якое выконвае функцыі дома рамястваў. Два народныя клубы майстроў вобласці маюць званне “Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь”. Гэта клуб “Скарбонка” Ленінскага цэнтра рамястваў і клуб “Вытокі” Гарадоўскага дома рамястваў і фальклору”.*

Металіст сектара Палаца мастацтваў Бабруйска Ірына Аўсяннікава піша: “Падведзены вынікі фестывалю-конкурсу аматарскай творчасці, прысвечанага 75-годдзю вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Адабраныя туры прайшлі ў сакавіку. Выканаўцы прэзентавалі свае творчыя праграмы і нумары ў намінацыях “Харэаграфія”, “Вакал”, “Інструментальны жанр”, “Мастацкае слова”. Падарункі ўдзельнікам падрыхтавалі Бабруйскае асацыяцыя прамыславікоў і прадпрыемстваў, гарадское аб’яднанне прафсаюзаў, Пешамайская і Ленінская раённыя арганізацыі Беларускага фонду міру”. Сапраўды, без налжэйнага спонсара на сёння

маштабнай творчасцю займацца амаль немагчыма.

Чарговыя навіны — таксама пра конкурсы. Пра адзін з іх паведамляе металіст вучэбна-металічнага кабінета Цэнтра дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі “Ветразь” Мінска Наталія Сідорына. Гаворка пра V адкрыты конкурс выканаўцаў беларускіх народных танцаў “Ветразь — 2019”. Албудзешца ён 17 красавіка ў сталічнай СШ № 71. Заснавальнікі і арганізатары: згаданы Цэнтр дадатковай адукацыі, БДУКІМ (кафедра этналогіі і фальклору), Беларуска фонд культуры. Задача — практычнае асвеценне аўтэнтчных форм танцавальнага фальклору розных рэгіёнаў нашай краіны шляхам вуснага пераймання і дэманстрацыя перанятых мастацкіх уменняў. Сярод удзельнікаў — танцавальныя пары і танцоры-салісты ўстаноў адукацыі, культуры, творчых калектываў Кастрычніцкага раёна Мінска, Мінскай і іншых абласцей Беларусі.

Бібліятэкар з вёскі Будзёнаўка Ашмянскага раёна Наталія Молчан распавядае, што да 75-годдзя

вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў сярод бібліятэж раёна распачаўся марафон-конкурс “Дарогамі славы”. Стартаваў ён акурат у Будзёнаўцы. 3 красавіка быў прадэманстраваны відэаальманах “Бязлітасная прада аб вайне”.

Вельмі актыўнае творчае жыццё — у Палаца культуры імя Максіма Горкага горада Барысава. 5 — 6 красавіка тут ладзіцца XXVIII Адкрыты фестываль-конкурс дзіцячых тэатральных калектываў “Тэатральны марафон”. Першы тур конкурсу ды-зайнераў-пачаткоўцаў і стылістаў “Свет фантазіі — 2019” адбыўся 4 красавіка, 9 красавіка прайшоў другі тур. Фінал запланаваны на 25 красавіка.

Тэатральным стаў красавік і ў Ашмянскім раённым цэнтры культуры, дзе 17-ты раз на раённы агляд сабраліся калектывы драматычнага жанру і аматары мастацкага чытання ўзростам ад 5 да 50 гадоў. Сярод дзіцячых калектываў дыплом першай ступені атрымаў драматычны гурток “Вытокі” сельскага клуба аграгарадка Баруны. Сярод дарослых першае месца падзялілі гурткі “Жалейка” аддзела культуры і волнага часу вёскі Гродзі і “Балаган” сельскага клуба аграгарадка Станішча Ашмянны.

А вось у Слоніме тэатральнае свята пачынаецца сёння і будзе доўжыцца два дні. Тут албудзешца XII абласны фестываль узорных тэатральных калектываў “Слонімскае пудалействы”. Не варта забывацца, што ў горада трынальці традыцый тэатральным ён стаў нават раней за часы Агінскіх. Спектаклі будуць дэманстравацца на двух пляцоўках: на сцэне драмтэатра і ў Цэнтры культуры і ашпачынку. Заўтра пройдзюць майстар-класы сцэнічнага мастацтва.

На Дзятлаўшчыне, у Мяляхавіцкім сельскім свеце, стартаваў доўгатэрміновы праект “75 дзён да Перамогі”. Два сімвалы — Капсула Памяці і Сцяг Перамогі — пачалі падарожжа па раёне. Іх урачыста перадаюць з сельсавета ў сельсавет, а Дзень Перамогі яны сустрэнуць у Дзятлаве.

Што ні кажы, а стогадовы юбілей бібліятэчнай установы — не толькі нагода для святочных імпрэз, але і для гутаркі пра творчыя здабыткі бібліятэкараў, іхнія адметныя праекты і планы на перспектыву. Балазе, гарадскія бібліятэкі Гомеля — гэта, на жаль, terra incognita як для чытачоў “К”, так і для саміх журналістаў. Таму сённяшні юбілейны матэрыял стане толькі “першай ластвайкай” у справе асвятлення дзейнасці супрацоўнікаў бібліятэч абласнога цэнтра. Бо паказаць ім, паверце, ёсць што.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Мінск — Гомель — Мінск /
Фота аўтара

АД ШАМЯКІНА ДА САЛЖАНІЦЫНА

Пра дзейнасць Гомельскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі можна расказаць галзінамі і нават цэлымі днямі. Таму не буду хадзіць вакол, а проста спытаю: вось вы, напрыклад, бачылі калі-небудзь аўтаграф Аляксандра Салжаніцына? А Юрыя Гагарына? Я бачыў. А яшчэ сотні іншых аўтаграфаву знакамітых людзей не толькі Беларусі, але і Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы і іншых краін свету.

Усе яны сабраныя ў адным месцы — Музеі аўтаграфа, які размясціўся на трэцім паверсе цэнтральнай гарадской бібліятэкі. Адметная “фішка”? І не кажыце!

Музейная ўстанова ў гомельскай кніжніцы была адкрыта яшчэ ў 2011 годзе, — распавяда дырэктар бібліятэкі і адначасова кіраўнік Сеткі публічных бібліятэк Гомеля Таццяна Уласава. — На сёння яна змяшчае блізу 1300 дакументаў, якія ўтрымліваюць аўтаграфу вядомых пісьменнікаў, ганаровых грамадзян, ветэранаў, тасцей горада, афіцыйных асоб, дзятлаў навукі, папулярных савецкіх акцёраў і музыкантаў, сучасных эстрадных выканаўцаў і нават прызёраў алімпійскіх гульняў.

Сярод рэлік — аўтаграфы Юрыя Гагарына, Сямёна Будзёнага, Кшыштафа Занусі, Уладзіміра Мулявіна, Юрыя Башмета. А самы значны раздзел экспазіцыі — і гэта цалкам натуральна — складаюць аўтаграфы літаратурныя.

— У ім прадстаўлены кнігі з даражымі надпісамі вядомых беларускіх і расійскіх пісьменнікаў, — распавядае вядучы бібліятэкар Тамара Ахраменка, ладзячы для мяне невялікую экскурсію. — Напрыклад, вось аўтаграф Івана Шамякіна, вось — Васіля Быкава, вось — Янкі Брыля, Алеся Адамовіча, Максіма Танка, Аляксандра Салжаніцына, Яўгена Еўтушэнкі, Святланы Алексіевіч...

Дзеля таго, каб гэтыя цікавыя дакументы з фонду музея былі даступныя ўсім ахвотным, бібліятэкары стварылі базу даных,

Аўтограф Гагарына? Калі ласка!

Гомельскай цэнтральнай гарадской бібліятэцы
імя Аляксандра Герцэна — 100 гадоў!

Музей аўтографа — адметная “фішка” бібліятэкі.

размясціўшы яе ў інтэрнэце. Запачаткаваны і адмысловыя праекты — “Аўтограф юбіляра” і “Людзі і кнігі”.

Акрамя таго, Музей аўтографа працуе і ў якасці галерэі — пад лозунгам “Выставачныя прастора — маладым!” Цяпер там дэманструецца выстава маладога краязнаўцы і фотамастака з Гомеля Аляксандра Нікіціна, а раней свае карціны паказвалі маладыя мастакі. Многія з тых, хто выстаўляўся ў Музеі аўтографа, былі дэбютантамі. Вось такая знакавая і адметная бібліятэчная ініцыятыва, скіраваная на раскрыццё патэнцыялу маладых твораў Гомеля.

ПРАЕКТ ЗА ПРАЕКТАМ

Зразумела, што гэта толькі адзін з праектаў гарадской бібліятэкі. Хапае тут і іншых, прычым на самую розную тэматыку, у першую чаргу — краязнаўчую. Бо, як пераканана Таццяна Уласава, яна з’яўляецца адным з галоўных пунктаў дзейнасці бібліятэкараў.

Яшчэ дзесяць гадоў таму з праспекта Леніна (бялая вуліца Замакавая) цэнтральная бібліятэка пераехала ў адрамантаваны гістарычны будынак па вуліцы Савецкай. Але брэндавы літаратурна-масташкі салон “Сустрэчы на Замакавай”, які творча інтэгріруе краязнаўчую тэматыку, працягвае дзейнічаць і па новым адрасе.

Стварылі мы яго яшчэ ў 1996 годзе, — кажа Таццяна Уласава. — Думаю, не памылюся, калі скажу, што салон з’яўляецца цэнтрам зносін творчай інтэлігенцыі горада.

Кожны месяц тут збіраюцца вядомыя пісьменнікі, драматургі, журналісты і выдаўцы Гомельшчыны. Цягам больш як 23 гадоў адбылося мноства цікавых сустрач: і юбілей, і творчыя вечары, і прэзентацыі кніг, і тэматычныя літаратурна-музычныя кампазіцыі.

Яшчэ адна цікавостка — літаратурныя квэсты на самыя розныя тэмы: па “Новай зямлі”, “Людзям на балочце”, “Палескім рабінзонам”... А найбольш запамінальным, відавч, атрымаўся квэст па “Шляхціцы Завальні” Яна Баршчэўскага, які ладзіўся ў межах бібліяночы — яшчэ аднаго пра-

Аўтограф Юрыя Гагарына.

Дырэктар бібліятэкі Таццяна Уласава.

Падчас конкурсу “Лепшы чытач дзіцячых кніг”.

екта, які прыйшоў на Беларусь не так даўно, але з поспехам у нас прыжыўся. У тым ліку і ў Гомелі: як расказвалі мне самі бібліятэкары, акцыя “Бібліяноч” стала адной з самых чаканых у горадзе, якая збірае мноства наведвальнікаў і патрабуе ад супрацоўнікаў максімум намаганняў пры яе падрыхтоўцы і правядзенні.

ХТО ЧЫТАЕ ЛЕЙШ?

Наступны праект, які называецца “Лепшы чытач дзіцячых кніг”, мне даваўся пачынаць на свае вочы. Дакладней кажучы, я папрысутнічаў на заключным конкурсе гэтай бібліятэчнай ініцыятывы, падчас якога кампетэнтнае журы выбрала самага лепшага

маленькага чытача сярод дзясятка спаборнікаў.

Па словах Таццяны Уласавай, гэты праект рэалізуецца бібліятэкарамі цягам 13 гадоў. Праводзіцца ён у два этапы: спярша ў гарадскіх бібліятэках па выніках праграмы летняга чытання выбіраюць па адным лепшым чытачу, а затым гэтыя дзеці ўдзельнічаюць у фінальным літаратурным спаборніцтве.

Конкурс праходзіць пры падтрымцы Гомельскага абласнога аддзялення Беларускага дзіцячага фонду, Саюза пісьменнікаў Беларусі і іншых арганізацый. Старшынёй журы на працягу многіх гадоў з’яўляецца пісьменнік і драматург Васіль Ткачоў — дарэчы, адзін з актыўных пазаштатных карэспандэнтаў “Культуры”. Ганаровымі

гасцямі конкурсу ў розныя гады былі пісьменнікі Андрэй Жвалеўскі і Яўгенія Пастэрнак, Валерый Квільгорыя, а сёлета — Кацярына Хадасевіч-Лісава. Фінал заўжды прымеркаваны да Тыдня дзіцячай і юнацкай кнігі.

У сёлетнім спаборніцтве ўдзельнічалі 11 самых начытаных хлопчыкаў і дзяўчынак. Дзітва і танцавала, і спявала, і нават рабіла інсценіроўкі — нумар з неандэртальцамі, якія моляцца на кнігу, стаўся, на мой погляд, шэдэўральным, — і прамаўляла вершы, і паказвала сваю кемліваць ды дасведчанасць у сапраўдных моры дзіцячай літаратуры. Лепшай чытачкай у выніку журы абрала дзесяцігадовую Маргарыту Глушакову (бібліятэка-філіял № 11 Гомеля).

— На мой погляд, гэта цудоўнае свята чытання, свята кнігі, і мне вельмі прыемна было назіраць, як адказваюць дзеці на такія цяжкія пытанні, што часам і сам аўтар на іх адказаць адразу не зможа, — кажа Кацярына Хадасевіч-Лісава. — Добра, што падобныя конкурсы ладзяцца на пастаяннай аснове. Калі бачыш перад сабой падобных цікавых чытачоў, дык і прапавяць над наступнымі дзіцячымі кнігамі яшчэ больш становіцца ў радасць.

Дадам, што кожны ўдзельнік атрымаў цэлы стос падарункаў і ад арганізатараў, і ад членаў журы. Так што ніхто з хлопчыкаў і дзяўчынак не сышоў з конкурсу засмучаным ці расчараваным.

ПРА БІБЛІЯТЭКАРАЎ І “ВЕЧНЫ” РАСКЛАД

— Шчыра скажу, што не баюся “смерці кнігі”, пра якую так часта цяпер гавораць, — распачала нашу гутарку пасля завяршэння імпрэзы Таццяна Уласава. — На мой погляд, у будучыні нас чакае сімбіёз інтэрнэт-рэсурсаў і папяровых выданняў. А яшчэ ў бібліятэках абавязкова стане больш кампетэнтных супрацоўнікаў, якія змогуць не толькі выдаваць кнігі па запатрабаваннях наведвальнікаў, але і стаць дардцамі чытачоў самых розных узростаў у падборы спецыялізаванай літаратуры. Бо бібліятэкар сёння — і дасведчаны ў кніжнай справе спецыяліст, і арганізатар мерапрыемстваў, і ў нечым артыст, які можа сыграць любую ролю — ад выдоўцы імпрэзы да ўдзельніка літаратурнай вечарыны, — і маркетолог, які імкнецца да супрацоўніцтва з рознымі сацыяльнымі партнёрамі... Я назвала толькі некаторыя якасці бібліятэкара — агулам іх, натуральна, болей. Але, пагадзіцеся, гэтыя — самыя запатрабаваныя.

Па словах дырэктара, цяпер у цэнтральную бібліятэчную ўстанову Гомеля часціком прыходзяць на сталую працу маладыя людзі. І задача іхніх калег — даць адаптавацца навачкам на новым месцы, навучыць іх працы з людзьмі, у калектыве.

— На жаль, выпускнікі БДУКіМ да нас чамусьці не даязджаюць, — кажа Таццяна Уласава. — Таму сёння ў бібліятэцы працуе шмат маладых спецыялістаў з філалагічнай адукацыяй. Натуральна, рэкамандуем ім павысіць сваю кваліфікацыю на базе нашай бібліятэкі, заахвочваем да паступлення на профільныя спецыяльнасці. Так што кадравая праблема ў нас адчуваецца даволі востра.

Яшчэ адна праблема, якая хвалюе спадарыню Уласаву, — камп’ютарызацыя тых устаноў, якія ўваходзяць у склад сеткі публічных бібліятэк горада Гомеля.

— У некаторых нашых бібліятэках мы ўжо стала перайшлі на працу ў аўтаматызаваным рэжыме, — кажа Таццяна Уласава. — Але ж у гэтым кірунку яшчэ даволі шмат работы наперадзе. Прыкладам, трэба вырашыць пытанне са састарэлым камп’ютарным абсталяваннем, а таксама знайсці кваліфікаваных спецыялістаў са сферы камп’ютарных тэхналогій.

Апошняя праблема турбуе дырэктара таксама досыць даўно. Справа ў тым, што найўны штатны расклад, зацверджаны яшчэ блізу 20 гадоў таму, увогуле прадулледжае толькі адну стаўку інжынера-электроншчыка на ўсю бібліятэчную сетку!

— Напрыклад, да нас на працу ўладкаваўся малады спецыяліст, які дапамог нам зрабіць наш бібліятэчны сайт, чый выгляд і рэсурсныя магчымасці мяняе на сёння цалкам задавальняюць, — кажа Таццяна Уласава. — Але гэты спецыяліст ад нас сышоў, адпрацаваўшы два гады паводле заканадаўства.

Утрымаць дасведчанага і кваліфікаванага знаўцу камп’ютарных тэхналогій цяжка з прычыны малых заробкаў бібліятэкараў, а таксама і таму, што падобныя спецыялісты не прапісаны ва ўжо згаданым штатным раскладзе. Адпаведна, даглат і надбавак, прадулледжаных, напрыклад, бібліятэкарам, такія супрацоўнікі атрымаць не могуць.

Што ж, праблема, акрэсленая Таццянай Уласавай, вядомаж. Тэме змянення штатнага раскладу наша газета прысвяціла нямала газетных палос. Але воз, як кажуць, і дасюль талос, бо падводных каміняў на шляху да новага штатнага раскладу, як аказалася, куды болей, чым здаецца на першы погляд.

Як бачна, святочны юбілей не стаўся для Гомельскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі часам спацьвання на лаўрах. Яе супрацоўнікі ў рамках святкавання плануюць зладзіць дзясяткі розных імпрэз: фотавыставы, прэзентацыі, літаратурныя вечарыны, вернісажы ды многае іншае. Не сумняюся, што пра найбольш знакавыя мерапрыемствы, “Культура” яшчэ абавязкова раскажа. А пакуль — са святкам вас, дарэгія сябры і калегі! Разам мы робім агульную справу!

Актрысу Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Горкага Настасію ШПАКОУСКУЮ ў дзяцінстве родныя называлі Накай — відэць, гэта нешта сярэдняе паміж Настай і “вазмі, бярэ”. І вось ужо 15 гадоў яна бярэ ад рок-музыкі досвед чалавечага агульнажыцця — як ідэола, лідар-вакалістка, аўтар песень мінскага гурта Naka. Менавіта ў гэтым “амплуа” сёння перад вамі і паўстане мая суразмоўца. А перад гледачамі яна паўстане 30 красавіка на мінскім юбілейным канцэрце.

“Я працую над дабрыняй...”

Алег КЛІМАЎ

— Раскажы, калі ласка, за што пару гадоў таму на рок-сэйшыне ты прылодна адвясіла “пендэль” адной журналістцы...

— Яна напісала, што я спяваю шансон і пры гэтым валду шырокім плячом. Я знайшла нумар тэлефона гэтай журналісткі, патэлефанавала і сказала, што калі ёй нешта не падабаецца, лепш нічога не пісаць, чым такое глупства. Тады гэтая дзяўчына напісала ў адным выданні, што ёй патэлефанавала “адна рок-зорка” і папрасіла, каб пра яе пісалі толькі добрае. І вось на тым сэйшыне гэтая журналістка прапанавала мне на дыктафон нешта пракаментаваць, пасля чаго я ёй і адвясіла. Яна доўга хадзіла вакол мяне, спрабавала высветліць, за што ёй дасталася. Потым да мяне стала даходзіць пагалоска, што я, аказваецца, зло, што не трэба са мной звязвацца. Чарнуха нейкая пачалася. На той момант мне было балюча, а цяпер ужо смешна ўспамінаць пра той канфлікт. Праз нейкі час, дарэчы, я выбачылася перад гэтым чалавекам — за сваю неадэкватную праяву. А вось з яе боку пытанне да гэтага часу не закрытае.

— На золку існавання Naka ты крыўдзілася і на тое, што журналісты вешалі на творчасць гурта ярлык “тэатральны рок”...

— І па сёння не згодная з такой фармулёўкай. Маўляў, чаго б ні выпусчу, як бы яно ні прагучыць — усё роўна гэта будзе па-акцёрску, усё роўна гэта будзе не натуральна, нават няшчыра. Упэўнена: калі б людзі не ведалі, што па адзукіях я актрыса тэатра і кіно, такая ацэнка бы не з’яўлялася. Аг беднасці розуму ўсё гэта ішло.

— Дзякуй: я ж таксама такім тэрмінам карыстаўся, ці прыблізна такім. Проста для мяне ў тваёй манеры выканання спраўды часам знадаць шмат драматыгіі, ці што? Вось гэтага твайго

“я”, пераўвасабленню, перажыванню.

— Мы ж усё знаходзімся ва ўладзе таго жыцця, якім жывём. У мяне больш рухомае нутро і расхістаная псіхіка, але я ні перад кім не магілю хвастом. Я лічу, што адпавядаю рэчаіснасці. Свет для мяне сфармаваны, як і стаўленне да таго, чым я займаюся. І калі мяне нехта “вінаваціць” у паказушнасці — гэта значыць, ён проста мяне не ведае. Неразуменне ў выніку зрабіла мяне мацінай — але тады рэзала мне крылы.

— Рэзала, але не дарэзала. Наколькі я цябе ведаю, ты і сёння можаш быць дастаткова рэзкай, і па слова або жэст у кіно не лезеш. Вось і частая змена складу Naka з гэтага вынікае: тут жа расцеаецца з музыкантамі, які чымсьці табе не спадабаўся.

— Сітуацыя, калі ў гурце змянілася гітарыстаў 14, вядома, напружвала. А матэрыял складаны, кожнага трэба ўводзіць у дзюхадзіную праграму. У плане напісання новых песень нас гэта наперад, натуральна, не рухала. Праблема ў тым, што людзі трапілі ў Naka, ужо маючы шмат ілюзій адносна таго, як будзе развівацца калектыў. Думалі, што хутка будуць стадыёны, на нас абрынуцца ўсе даброты. А праз паўгода яны разумелі: вала не будзе. Мы па-ранейшаму туесуема па клубах, дай Бог, з’ездзім на які-небудзь буйны фестываль. А сябе і свае сем’і карміць трэба.

Так, часам здаралася, што далейшае існаванне ў гурце таго ці іншага музыканта становілася немагчымым з-за таго, што ўсё больш выяўляліся не самыя лепшыя якасці чалавечыя якасці. Або жонка пачынала кагосьці раўнаваць — і да такога даходзіла. Але і я не анёл: аналізуючы цяпер усё заднім розумам, цямуло, што таксама магла паступіць па-свінску. Апраўдвае мяне, магчыма, тое, што я празмерна патрабавальная. Напэўна, толькі клавішніца Іра Кліменка неак з гэтым змырлася — у гурце мы разам з ёй 13 гадоў. Яна верыць у мяне, шануе. А слава і грошы — гэта не галоўнае для яе. Калі я патэлефаную ёй сярэд ночы, бо прама зараз трэба ехаць выступіць, яна адкажа: “Добра, пакладу дзяцей і выходжу”. І такое яе стаўленне да мяне — яно ўзаемае. Або Сяргей Пузевіч, былы бас-гітарыст гурта. Ён з яго вышоў, але мы з ім як былі сябрамі, так імі і засталіся.

— На паставекай музычнай прасторы ўвайшлі ў моду рэп-батлы. З кім бы ты хацела сцяпіцца ў рок-батле?

— Мне цяжка ўявіць фармат “батла” (бітвы) у дачыненні да рок-музыкі... Зрэшты, я б хацела спытаць у Шаўчука: “Што ж у вас, Юрый Юльянавіч, у апошніх альбомах усё раптам стала добра? Яшчэ ня-

Але гэта не азначае, быццам песні адразу ўзяліся з ніадкуль. Я зусім маленькай дзяўчынкай складала нейкія вершыкі, мелодыі, але ў скончаныя формы яны не ператвараліся (у мяне захоўваюцца вылізныя архівы гэтых опусаў). І я чалака. У 2004-м усё і зраслося. І я стала выдзіраць у гурт нейкіх знаёмых, якія да музыкі, па вялікім рахунку, дачынення не мелі. Закіпела канцэртнае жыццё, пайшлі выступы ў клубах, і першы яркас у красавіку і адбыўся. А “Табе” я пераслухоўваў з болем у сэрцы — настолькі альбом паршыва гучыць.

калі Naka толькі пра сябе з’яўляла? Я не пра поп-музыку пытаюся...

— Яшчэ не агонія, яшчэ адбываліся нейкія цікавыя падзеі, але сэрца біцца ўжо пераставала. Дух тусоўкі, супольнасці паміраў. І цяпер мы маем тое, што маем — разрозненасць. Музыканты (дзь не толькі яны) былі заваленыя ўсім гэтым хламам — інфармацыяй, магчымасцямі, спаскусамі — да такой ступені, што для таго, каб захаваць сваё “я”, сталі факусавацца толькі на сабе, на сваім бліжнім крузе. А многія проста страцілі матывіроў-

чынаю на беларускай мове, часцей на ёй гавару, сустракаюся з людзьмі, якія гавораць па-беларуску. Але потым вяртаюся ў звычайнае жыццё і пераходжу на рускую мову. У песнях жа мне вельмі важна, каб тэкст быў не перакладзеным, а натуральным. І часам у мяне нараджаюцца радкі на беларускай, якія атрымліваюцца па-спраўдному шчырымі, маімі.

— Сёння ты магла б дазволіць сабе выступіць на сцэне цяжарнай, як у 2006-м на расійскім фестывалі “Крылы”?

— Вядома! Я тады была на восьмым месяцы. Але выйшла на сцэну цяжарнай не таму, што такая шалёная, а таму што цяжарнасць для жанчыны — таксама натуральны стан. А некаторыя мужчыны чамусьці думаюць, быццам ён падобны да хваробы.

— А калі б токам шарахнула?

— Але ім можа шарахнуць і дома.

— У цябе двое дзяцей — Арсен і Серафіма. Яны ў чымсьці ўскладняюць тваё творчае жыццё альбо гэта безумоўна апора, падмога?

— Другое, вядома! Больш за тое — з’яраліся такія хвіліны адчаю, што калі б не дзеці, мяне б цяпер наогул не было на свеце. Яны — маё выратаванне, сэнс усяго таго, што я раблю.

— Андрэй Ісачанка, твой муж і менеджар гурта — таксама сэнс?

— Як жа!

— Ён жа закахаўся ў цябе, прыйшоў як глядач на канцэрт Naka?

— Так, у мінскі клуб “Графіці”. Гэта было адно з першых выступленняў гурта. Не хацелася б ружовай смятанкай усё паліваць, таму што як асоба Андрэй шмат у чым сфарміраваўся, прайшоўшы са мной побач увесь гэты шлях. Акрамя Андрэя, больш няма такога чалавека, які б разам са мной перажываў усё крызіснае, узлёты і падзенні, што былі ў маім свядомым жыцці — не толькі творчым. Для гурта ён зрабіў і робіць максімум таго, што магчыма. Яго касальныя досвед прадзасаваня — у самых розных галінах — гэта і ёсць вынік працы з Naka.

Самы галоўны “недахоп” Андрэя — залішня кампетэнцыя. Нядаўна ён усю шукаў працу, прыйшоў на сумоўе ў адну кампанію, а кастынг праводзіў хлопец, які ведаў 5 працэнтаў ад той інфармацыі, якой валодае мой муж. І каму патрэбны такі работнік? А талентам прыкінюцца дурнем ён, на жаль, не валодае. Пра вартасці Андрэя я магу казаць шмат. Напрыклад, пра яго даброту, што для мяне вельмі важна ў чалавеку. Гэта вялікая справа — быць добрым і памяркоўным. Я цяпер над гэтым працую...

— Ці стаў перад табой калі-небудзь выбар — застацца актрысай або “перакваліфікавацца” ў рок-музыканты?

— Усё гэта можна ўрэгуляваць. Naka ж не The Rolling Stones, якія галамі знаходзяцца ў раз’ездах. Калі б гасцёрнае жыццё мяне засмактала, я б, магчыма, у тэатры перайшла на разавыя спектаклі.

— Гэта значыць, зрабіць гурт “камерцыйным” хацелася?

— Так. Дакладней, вельмі запатрабаваным. Але для гэтага трэба было прымаць

ку тварыць — яны ўкладалі ўсе сілы ў запіс песень і бачылі, што на выхадзе гэта мала каму патрэбна. І дарагога варта, калі ў вакуме гэтых чалавечых адносін людзі працягваюць нешта рабіць — выкладваць свае работы ў інтэрнэт, прабіваць канцэрты. Выжываць такія, як, дапусцім, гурт “ЛСП”, які цяпер “рэв” падлеткавую аўдыторыю.

— Для мяне выглядае здзіўным, што так і не адбыўся твой дует з Аляксеем Шадэа. Лёша цудоўны выканаўца, шмат гадоў працаваў у Тэатры Горкага, вы з ім перасякаліся ў адных пастаноўках...

— Ён быў адным з першых, каму я паказала свае песні. Паслухаў і пахваліў: “Гэта можа быць вельмі прыкольна”. І яго падтрымка для мяне была вельмі важная. Дуэт... Тады я ні пра якія дуеты не думала, ірвала-ся усё сама рабіць. А цяпер такое наша супрацоўніцтва і зусім малаверагоднае: служачы апошняй запіс Шадэако, у мяне складаецца адчуванне, што як музыкант ён па-ранейшаму застаецца ў тым сваім часе — ў 1990-х — 2000-х. Яму добра ў ім, але не маё гэта.

— У цябе ёсць прыярытэты ў тым, на якой мове спяваць — на беларускай або рускай?

— Тут усё ідзе ад таго, на якой мове думае чалавек. Калі я граю беларускамоўную ролю, то і думаю па-

“ Я выйшла на сцэну цяжарнай не таму, што такая шалёная, а таму што цяжарнасць для жанчыны — таксама натуральны стан.

даўна было ўсё так дрэнна, а цяпер весела, танцавальна...”

— Ці памятаеш той момант, калі ты зразумела, што трэба збіраць уласны рок-гурт?

— У 2004-м я літаральна за некалькі гадзін напісала свой першы альбом, які пазней атрымаў назву “Табе”. Тады і зразумела, што пад гэтыя мелодыі і тэксты трэба набіраць музыкантаў. Было адчуванне, што, калі я гэтага не зраблю, у мяне кроў пойдзе з вушэй.

пэўныя правілы гульні, падладжваюцца пад абставіны. Многія рок-музыканты так і паступаюць — напрыклад, запісваючы фарматныя песні. І я магла б пайсці такім шляхам, але не змяняючы сэнсу — змест тэкстаў для мяне вельмі важны. Верагодна, і я ішла на кампрамісы — у музыцы, але вельмі і вельмі мінімальна. Таму мы з кожнага прасна ніколі не гучалі. Мабыць, і не загучым.

— Якім было музычнае асроддзе ў краіне ў той час,

“Паглядзіце на гэты кадр — у фільмах Ясудзіра Одзу прастора распавядае больш, чым нам падаецца...” Тым, хто на мінулым тыдні патрапіў у мінскі кінатэатр “Піянер”, неверагодна пашчасціла. Па-першае, там ладзілася рэтраспектыва класіка японскага і сусветнага кіно Ясудзіра Одзу. Па-другое, на працягу тыдня адмыслова адабраныя і адрэстаўраваныя стужкі майстра прадстаўляюць і разбіраюць японскі кіназнаўца Хіраноры Іта.

— На трэцім курсе я ўбачыў фільмы рэжысёра, і яны настолькі мяне ўразілі, што я вырашыў прысвяціць Ясудзіра Одзу сваё жыццё, — прызнанне спадара Іта прагучала цалкам у самурайскім духу. Чаму Одзу лічыцца самым японскім рэжысёрам, у чым магія яго кіно, і ці ёсць сёння ў майстра сапраўдныя паслядоўнікі? Кіназнаўца шчыра распавёў аглядальніку “К” пра аўтара, які змяніў яго жыццё.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ /
Фота Ганны ШАРКО

СУТНАСЦЬ ЧАЛАВЕКА

— Пачну ўсё ж з традыцыйнага пытання пра “японскасць” Одзу. Рэжысёр лічыцца “самым японскім” сярод усіх майстроў японскага кінематографа. І пры гэтым — столькі паслядоўнікаў па ўсім свеце, захапленне еўрапейскіх і амерыканскіх аўтараў. Ды і на рэтраспектыве ў Мінску мы маглі бачыць, як цудоўна ўспрымае яго творы беларускі глядач. Ці не падаецца вам, што ў гэтым ёсць пэўны парадокс?

— Так, мне часта задаюць падобнае пытанне. Сапраўды, калі Одзу здымаў у 1950-я, яго фільмы на радзіме ўспрымаліся як “надта” японскія. Паўсядзённае жыццё, якое ён адлюстроўваў у сваім кіно, падавалася цікавым толькі жыхарам краіны. Менавіта таму стужкі Одзу і не адпраўлялі на міжнародныя фестывалі, — лічылася, што яго творчасць замежная публіка не зразумее. Аднак, па-шчырасці, у фільмах Одзу і для японцаў ёсць дзіўныя рэчы. Напрыклад, тое як размаўляюць героі карцін. Таму я акрэсліў бы стиль майстра выключна як аўтарскі — “одзаўскі”. І ў гэтым вызначэнні ёсць адказ на ваша пытанне — менавіта таму, што Одзу ні на кога не падобны, яго творчасць пераадоўляе культурныя бар’еры. Вось дазваляе пашівацца: што вы асабіста адчуваеце, калі глядзіце яго кіно?

— Мяне ў свой час уразіла тое, што ў карцінах Одзу, здаецца, нічога не адбываецца, але адарваць вачэй ад экрана немагчыма. Гэтакаса крапула яшчэ адна якасць яго кіно: героі ў стужках толькі тое і робяць, што размаўляюць пра ўсялякія нявыжывы рэчы, а табе пры гэтым чамусьці хочацца плакаць...

— Вось у мяне тое самае! Мне падаецца, галоўнае, што ўдалося Одзу — гэта паказаць чалавечую сутнасць. Таму яго стужкі крапаюць людзей па ўсім

свеце. І сям’я. Праз фільмы Одзу можна ўбачыць усе варыянты сямейных стасункаў. У прыватнасці, я знайшоў там сваю сям’ю. Прычым мне падалася, што тая дыстанцыя, якая існуе паміж бацькамі і дзецьмі ў Японіі і якую паказвае рэжысёр — адметнасць выключна японскай культуры. Аднак учора на сеансе гледачы сказалі мне, што сутнасць такіх стасункаў ім знаёмая. Маўляў, яны пазнаюць сябе ў персанажах. І гэта цудоўна, калі фільмы Одзу ўспрымаюцца як у японскім кантэксце, так і па-за яго межамі.

ЧЭХАЎ? НЕ УПЭЎНЕНА

— Дарэчы, пра японскі кантэкст. Нельга не заўважыць, што ў карцінах рэжысёра японская традыцыйная культура суткаецца з гарадской — глабалізаванай і вестэрнізаванай. Напрыклад, маладыя гераіні ў стужцы “Кветкі свята Хіган” носяць кароткія фрызуркі, карыстаюцца панамадамі, апранутыя ў модныя спадніцы і сукенкі. На ваш погляд, адлюстраванне гэтых павяваў — імкненне Одзу зафіксаваць, як змяняецца японскае грамадства ў пасляваенны час? Або гэта персанальнае мастацкае захапленне аўтара ініцыятыўнай культуры?

— Мяркую, што і першае, і другое. Так, трэба адзначыць, што Одзу быў вялікім прыхільнікам амерыканскіх фільмаў. Увогуле, ён вырашыў стаць рэжысёрам, убачыўшы галівудскае кіно і потым актыўна зацэліўшы яго прыёмы ў сваіх стужках. Плюс да ўсяго, ён заўжды звяртаў увагу на дэталі, быў неабякавым да моды. Усё так. Але, у той жа час, для Одзу было важна паказаць, як змяняецца Японія ў пасляваенны час. У “Кветках свята Хіган” ён распавядае пра матчымаць маладых людзей самім абіраць сабе суужэнца, якая з’явілася ў краіне ў 1950-я. Бацькі маладых японцаў не мелі такой прывілеі і жаніліся да выхадзілі за муж па дамоўленасці іх бацькоў. Одзу паказвае гэты канфлікт у сваім духу.

Хіраноры Іта:

“Одзу — гэта Джэйн Осцін у літаратуры”

Прыезд Хіраноры Іта, а гэтакаса рэтраспектыва Ясудзіра Одзу ў Мінску былі ажыццёўлены Пасольствам Японіі ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама кампаніяй JT.

— Дарэчы, на паказах вы называлі Одзу жорсткім аўтарам. З кім з творцаў вы маглі б яго параўнаць? Магчыма, з Чэхавам? Хоп’я гэта і нійўдзьяная справа — браць за ўзор пісьменнікаў, калі гаворым пра кіно.

— Я чытаў у свой час “Дзядзька Ваню” і “Чайку”, так... А ў чым вы бачыце падобнасць?

— Чэхаў паказвае нам чалавека такім, якім ён ёсць. Тое, што, па сутнасці, мы не змяняемся. Дый, на мой погляд, у п’есах Чэхава, як і ў фільмах Одзу, нібыта нічога не адбываецца. Яны апісваюць завяздзёнку. Але, насамрэч, у гэты час здараюцца галоўныя падзеі ў лёсе персанажаў.

— Мне цікава ваша думка. Але наконце Чэхава — не ўпэўнены. Ды ўсё ж калі шукаць параўнанне ў літаратуры, я хутчэй згадаў бы творы англійскай пісьменніцы Джэйн Осцін. Мне падаецца, яе светапогляд блізка да све-

давалася і кроку ступіць без яго ведама. “Мая кампазіцыя больш важная за вашу ігру”, — казаў ён вядомаму артысту Цісю Рю.

— Чаму гэта было важна для майстра? Ён такім чынам імкнуўся аднавіць гармонію свету?

— Адным словам патлумачыць гэта нельга. Яго педантычнасць і імкненне да дасканаласці зараджала здымачную групу адпаведным настроем. Актёры бачылі, як самааддана рэжысёр ставіцца да сваёй працы, і гэтакаса імкнуліся дасягнуць найлепшых вынікаў. Стваралася адпаведная атмасфера. Усе лічылі, што памылка будзе недаравальнай, і ў душы артыстаў узнікала патрэбнае Одзу напружанне. Таму сёння мы і глядзім яго фільмы з такой цікавасцю — бо бачым дасканаласць кадра, шматзначнасць сімвалаў у ім і трыменне чалавечай душы.

ОДЗУ ТОЛЬКІ АДЗІН

— Цікава даведацца, ці шмат сёння ў класіка сусветнага кінематографа паслядоўнікаў?

— Вядоце, калі мы кажам пра сучасны японскі кінематограф, шмат аўтараў называюць сябе яго паслядоўнікамі, але далёка не ўсе імі з’яўляюцца. Даходзіць нават да крайнасцей: некаторыя рэжысёры здымалі фільмы “для дарослых” у стылі Одзу. Што зробіш, кожны абірае свой шлях да прызнання (смяемся).

— Ды ўсё ж мне хочацца ўгадаць два імя: Кодзі Фукада і Хіракадзу Карэда, які стаў уладальнікам “Залатога пальмавай галіны” на леташнім Канскім кінафестывалі. У іх фільмах таксама ў фокусе ўвагі сям’я. Аднак у “Фігармоніі” Фукады стасункі ў сям’ю мужчыны і жанчыны ўжо поўныя пакутаў, муж і жонка адзінока, нягледзячы на шлюб. У “Крамных злодзеях” Карэды сям’я ствараецца ўжо з цалкам чужых людзей... Ці ёсць, на ваш погляд, тут пэўнае пераемнасць з фільмамі Одзу?

— Вы цікава будаваўце гэтую лінію, ды ўсё ж Кодзі Фукаду тут я бы вынес

за дужкі. А вось сувязь паміж Одзу і Карэда — прысутнічае. Больш за тое, адначу, што Хіракадзу пераймае вельмі асаблівую манеру маўлення персанажаў, якая ёсць у фільмах японскага класіка.

Выбачайце, не ўтрымаюся ад дадатковай інфармацыі. У японскім кіно ёсць чатыры знакавыя постаці: Акіра Курасава, Кэндзі Мідзагуці, Ясудзіра Одзу і Мікія Нарусэ. Дык вось, апошні пераможа Канскага кінафестывалаў натхняўся не толькі фільмамі Одзу, але і кіно Нарусэ. Прычым з гэтым цудоўным рэжысёрам у свой час не працягнулі кантракт на студыі “Сэйшю” — па той прычыне, што яго кіно нібыта было надта падобнае да фільмаў Одзу (хоць гэта і не так). Дырэктар кінакампаніі так і сказаў Мікія: “Нам два Одзу не трэба”. І таму давалося сысці. Што важна, Нарусэ яшчэ да Карэды палымаў у сваім кіно тэму стасункаў паміж чужымі, не роднымі па крыві людзьмі. Я да таго, што гэтыя сувязі і ўзаемаўплывы аўтараў працягваюцца самым нечаканым чынам. Ды ўсё ж, безумоўна, цікава іх адсопваць і назіраць за тым, як кожны рэжысёр імкнецца знайсці сваю інтанацыю, запішыць, каб выказацца на гэтую важную тэму. Сям’я, вядома, па-ранейшаму знаходзіцца ў цэнтры ўвагі японскага грамадства. Але Одзу, лічу, ні да каго не падобны.

— Тым не менш, вы адзначылі, што самотнасць у стасунках японскай сям’і даследваў яшчэ Мікія Нарусэ?

— Так. І ў самога Одзу яна гучыць тонкім маўтвам. Дакладней сказаць, майстар паказвае нам сям’ю ў коларавым жыцці. Дзеці вырастаюць, уступаюць у шлюб, пакідаюць дом. Бацькі застаюцца ў самоце, і з гэтым нічога не зробіш. Гэта не дрэнна і не добра — так пабудавана жыццё. І Одзу імкнуўся дасягнуць нам такую думку, паказаўчы таксама цэльна і пяшчоту зносінаў паміж блізкімі людзьмі. Усё змяняецца — і адначасова ўсё застаецца на сваім месцы.

11 снежня 1937 года ў Варшаве ўкраінская студэнцкая грамада ладзіла вечарыну ў гонар сваёй нацыянальнай паэці Лесі Українкі. Запрасілі на яе і Яўгенію. Спявачка выканала некалькі ўкраінскіх песень і, як пісаў часопіс “Шлях моладзі”, сваім звонкім голасам “здабыла сабе гучныя воплескі шматлікіх слухачоў”.

Так у 1930-х гадах называлі маладую беларускую спявачку Яўгенію Чарняўскую-Орса. Яна была родам з Навагрудчыны. У сярэдзіне 1930-х гадоў вучылася ў Варшаўскай кансерваторыі. Сваю вучобу і жыццё актыўна сумяшчала з удзелам у беларускім руху ў польскай сталіцы. Без яе не абыходзілася ні адна беларуская вечарына, сустрэча, прэзентацыя. У Варшаве Яўгенію Чарняўскую ведалі не толькі сучайчыннікі, але і ўкраінцы, палякі, літоўцы. Усіх яна зачароўвала сваёй прыгажосцю і голасам.

Слаўная спявачка нашай Бацькаўшчыны

Яўгенія Чарняўская-Орса (у першым радзе чацвёртая злева) з хорам Рыгора Шырмы, 1938 год.

Запразалі нашу спявачку ўкраінцы Варшавы і на іншыя імпрэзы. Напрыклад, 6 снежня 1938 года яна спявала песні на вечары ўкраінскай паэзіі. А пасля выканання песні “Салавейка” яе некалькі разоў выклікалі “на біс”. Заходнебеларуская прэса пісала, што “воплескам не было канца. І не дзіва: голас спявачкі прыгожы, тэхніка аднаведная, інтэрпрэтацыя высокакультурная, глыбокая, шчыра адчута, сцісла гарманізацыя з створанай кампазіцыяй. Выклікае вялікую ўвагу дыкцыя пясняркі. Чарняўская агулам выканала сваё заданне вельмі добра. Можна спадзявацца, што Чарняўская будзе вялікай спявачкай нашай Бацькаўшчыны”.

Разам з Максімам Танкам і Янкам Шучовічам. 1939 год.

6 лютага 1937 года ў Варшаве ў зале імя Мечыслава Карловіча мясцовай філармоніі адбыўся беларускі канцэрт-вечарына. Невялікая зала, разлічаная толькі на 250 месцаў, змагла ўмясціць больш за 400 чалавек. Многім білетуў не хапіла.

Першай выступіла Яўгенія Чарняўская-Орса. Яна праспявала песні “Адна, і зноў адна”, “А за ліхімі ды марозамі” і “Маладую Беларусь” на музыку Канстанціна Галкоўскага.

А ўжо 4 сакавіка 1938 года маладую спявач-

ку запрасіў у Вільню Рыгор Шырма, прапанаваўшы ёй выступіць разам з ягоным хорам. Канцэрт адбыўся ў гасціннай універсітэцкай зале Снядзюккі. Яўгенія Чарняўская-Орса віленскай моладзі была зусім невядомай. Таму паглядзець на яе і паслухаць прыйшлі не толькі беларусы, але і палякі, яўрэі, рускія. І яна не расчаравала, паказаўшы сябе вельмі здольнай артысткай.

У першай частцы свайго выступлення Яўгенія Чарняўская-Орса выканала арыі Гендэля, Вердзі, Ма-

нюшкі, а потым спявала беларускія народныя песні ў апрацоўцы прафесара Галкоўскага. А на заканчэнне пад шматлікія апладысменты выканала “Маладую Беларусь” на словы Янкі Купалы.

Сярод публікі быў і Максім Танк. У сваіх “Лістках календара” ён потым пісаў: “У другой частцы канцэрта выступала маладая і вельмі сімпатычная спявачка А.Орса-Чарняўская (мае аса на ўвазе Аўгіння — С.Ч.). Адкуль яе выкапаў дзядзька Рыгор? І не толькі выкапаў, а і ўзбагаціў яе рэпертуар

беларускімі народнымі песнямі. Яна выканала некалькі новых песняў, і асабліва ўдала — “Паднімайся з нізін, сакаліна сям’я...” Спявачку праводзілі бурнымі апладысментамі, студэнты падарылі ёй прыгожы букет жывых кветак і сэрца кірмашнага “Казюка”.

Па гэтых запісах адчуваецца, што Максім Танк проста закахаўся ў беларускую прыгажуню. Часопіс “Калосьсе” ў першым нумары за 1938 год апублікаваў прысвечаны ёй верш:

*Ёсць варажбітныя травы
З напараццю кучаравай, —
Быццам яны ўсё ліхо
Дзіўнымі чарамі голяць.
Ўеца зялёная сцяжка.
Нейчая ў песнях усмешка
Бліснула ярка і сіня, —
Нават не ведаю імя.*

Пазнаёміўшыся з Яўгеніяй бліжэй, Максім Танк шмат распаўвадаў ёй пра нашу літаратуру, пра паэзію, пра падрыхтоўку свайго зборніка вершаў “Пад мачтай”, на выданне якога ў яго не хапала фінансаў. Чарняўская-Орса вырасла дапамагчы маладому таленту. Разам з сябрамі варшаўскага Асветнага таварыства беларусаў, яна, як цяпер быў казаць, запусціла кампанію краўдфандынгу. У выніку, удалося сабраць немалую суму — каля 200 злотых. І 20 чэрвеня 1938 года новы зборнік Максіма Танка выйшаў з друку.

Пасля заканчэння Варшаўскай кансерваторыі сляды беларускай спявачкі губляюцца. Магчыма, яна засталася ў Польшчы? А можа, выехала далёка на Захад? Альбо вярнулася на Радзіму? Пакуль адказу на гэтыя пытанні няма. На вялікі жаль, імя Яўгеніі Чарняўскай-Орса не згадваецца ні ў адной беларускай энцыклапедыі.

Сяргей ЧЫГРЫН

Кожны, хто рушыць Брэсцкай шашой, мінаючы Дзяржынск, не можа не заўважыць “небадрач” са скошаным дахам, які гаспадарыць па-над ландшафтам. Гэта Беларускае дзяржаўнае архіў кінафотонадакументаў. Няма дня, каб не прыязджалі туды шматлікія карыстальнікі, сярод якіх нямала і замежнікаў.

Тут захоўваюцца фільмы мае і маіх калег-кінематаграфістаў: мы іх ахвотна перадаем руплівым архівістам. Архіў утрымлівае матэрыялы па ўсіх галінах і напрамках жыцця нашай краіны: палітычнага, гаспадарчага, мастацкага, спартыўнага...

Новы раздзел адкрыўся з пачаткам эры за-сваення космасу.

Шмат хто памятае, як пасля палёту першага касманаўта хлопчыкаў называлі Юрыямі, а рэстараны, піянерлагеры, гатэлі — спрэс “Космасамі”, “Спадарожнікамі”, “Планетами”.

І хаця Юрый Гагарын быў паходжаннем з Расіі, у згаданым архіве ёсць матэрыялы і пра яго.

У маім фільме “Восем міліметраў. Паралельнае кіно” (“Майстэрня Уладзіміра Бокуна”, праект АНТ “Зваротны аплік”) — 15 секунд аматарскай 8-мм каляровай стужкі з каментарыем. У той дзень Гагарын спусціўся з тэрыторыі закрытага ваеннага санаторыя ў звычайны, цывільны, каб пагуляць у валеібол. Так і з’явіліся гэтыя ўнікальныя кадры.

У 1979 годзе, ужо пасля таго, калі Пётр Клімук і Уладзімір Кавалёнак пабывалі ў космасе, нека пражуваліся мы з Уладзімірам Васільевічам па аляях Зорнага гарадка. Насустрач ішоў незнаёмы мне чалавек, прывітаўся. І калі мы размінуліся, мой суразмоўца ціха прамовіў: “Гэта наш зямляк-беларус, які цяпер, дарэчы, рыхтуецца да палёту. Калі ён паляціць, Беларусь зойме трэцяе месца ў свеце па колькасці народжаных у ёй касманаўтаў!” Кавалёнак меў на ўвазе, што напералце — толькі Расія і ЗША.

Так праз гадзі і здарылася, хаця паляцець не той, на каго ён тады ўказваў.

Цяпер калі Беларусь распрацоўвае сваю касмічную праграму, калі яна ўдзельнічае ў міжнародных касмічных праектах, мы лічым вялікім гонарам, што шлях да зор пралатлі і нашы землякі: Пётр Клімук, Уладзімір Кавалёнак, Алег Навіцкі.

Нядзіўна, што матэрыялы, прысвечаныя гэтай “тройшні”, з’ўліваюцца вельмі каштоўнай, а часам і абсалютна эксклюзіўнай маёмасцю БГАКФД.

Пётр Ільіч Клімук з вёскі Камароўка, што на Брэсцчыне, — першы беларускі касманаўт, вучоны, генерал-палкоўнік авіяцыі, доктар тэхнічных навук. У 1965 годзе яго, 23-гадовага лётчыка, залічылі ў атрад скарачонаўскага неба. Ён прайшоў цяжкі курс палётнай і навуковай падрыхтоўкі. У якасці камандзіра экіпажу ажыццявіў тры касмічныя палёты.

Першы адбыўся ў снежні 1973 года на караблі “Са-

юз-13”, на якім ён восем дзён займаўся астрафізічным назіраннямі і даследаваннямі. Другі пачаўся ў траўні 1975-га і доўжыўся ажно 63 сутак.

Цікава, што абодва разы Клімук быў дублёрам асноўнага, зашверджанага камісіяй касманаўта. Але праз гэтую чыста выпадковыя або медыцынскія абставіны прызначаную кандыдатуру ў апошні момант адхілялі ад палёту — і на арбіту выпраўляўся беларус. Такія вось выкрутасы лёсу.

Адзін чалавек, які меў дачыненне да космасу, нека мне распавёў: “Пётр увогуле “шчасліўца”: калі на навагоднім балі разыгрываецца бутэлька шампанскага, выйграе яе абавязкова Клімук!”

У чэрвені 1978-га ён узначаліў міжнародны экіпаж на караблі “Саюз-30”, а яго напарнікам стаў маёр Войска Польскага Міраслаў Германшэўскі. Да касмічнага “стажу” Пятра Ільіча дадаўся яшчэ тыдзень.

Пра сваё жыццё на арбіце Пётр Клімук напісаў кнігу “Зоры побач”. Але сёе-тое засталася “па-за кадрам”. Пра гэта ён, смеючыся, расказаў перад нашай кінакамерай, за гарбаты ў свайго суседа Кавалёнака — талы, напрыканцы 70-х, касманаўты яшчэ жылі ў Зорным гарадку, і іх кватэры месціліся адна над другой. Пётр Ільіч меркаваў, што менавіта я, кіношнік-афіцыйна, які тады працаваў над стужкай “Хлопец з вёскі Белае”, зразумео камічна-касімічны кінаказус, які здарыўся на арбіце:

— Я ўключачо французскую вузкустужкавую кінакамеру “Балье” (нагадаю, што някага “відэа”, а тым больш, “лічбы” ў 70-я не існавала: толькі кінастужка — У.А.), здымаю, як мы з Германшэўскім пльываем на станцыю “Салют” і абдымаемся з Кавалёнкам і Іванчэнкавым. І тут высвятляецца: камера мая, аказваецца, не працавала — зламалася нешта! Перезняць немагчыма: пераходны адсек ужо загерметызаваны, а кадры нашага прыбыцця патрэбныя для гісторыі. Доктар тэхнічных навук. У 1965 годзе яго, 23-гадовага лётчыка, залічылі ў атрад скарачонаўскага неба. Ён прайшоў цяжкі курс палётнай і навуковай падрыхтоўкі. У якасці камандзіра экіпажу ажыццявіў тры касмічныя палёты.

Першы адбыўся ў снежні 1973 года на караблі “Са-

“І найдалейшая з планет сядла суседняга бліжэй”

Фота Клімука за сталом у суседа-беларуса і яго аўтограф на вялікім здымку з даціроўкай “14.04.79 г.”, які ён мне прэзентаваў, рыхтую для перадачы ў архіў.

“Адной зоркі я паўтараю імя” — так называецца дакументальны фільм Уладзіміра Бокуна, прысвечаны першаму беларускаму касманаўту. Стужка была высокая ацэнена ў 1981 годзе на Усеаюзным фестывалі тэлевізійных фільмаў у Ерэване.

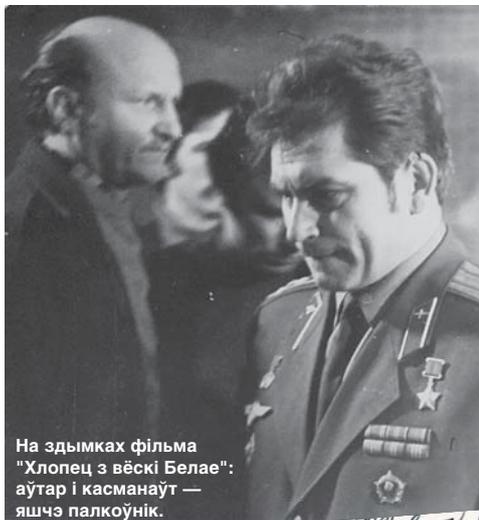
Уладзімір Кавалёнак нарадзіўся 3 сакавіка 1942 года. Аб месцы яго нараджэння гаворыць сама назва першага прысвечанага яму фільма — “Хлопец з вёскі Белае”. Стужка стала прыжэрам Усеаюзага фестывалю тэлефільмаў, які адбыўся ў Баку ў 1979-м.

Белае — некалі глухая вёска ў Крупскім раёне, у ёй ён алвучыўся сем класаў. А дзесяцігодку трыба было сканчаць у Зачысіці, што кіламетраў у сямі ад дома. Тры гады кожны дзень у любую непагадзь — туды і назад. Валодзя падлічыў, што юнаком ён пехаю прайшоў столькі, колькі ад яго хаты да Байканура.

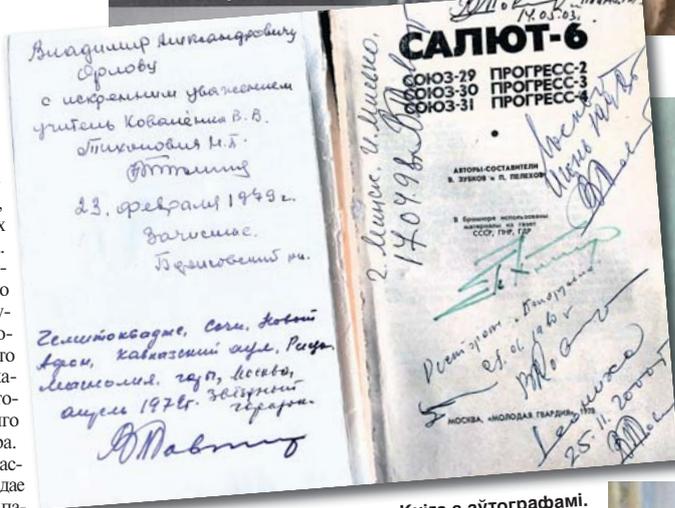
У фільме касманаўт распавядае пра другі свой палёт — у 1978-м, на “Саюз-29”, які доўжыўся 140 сутак. Амаль пяць месяцаў — рэкордны тэрмін для канца 70-х!

Напарнікам яго быў Аляксандр Іванчэнкаў. Яны прынялі дзве інтэрнацыянальныя экспедыцыі: польска-савецкую на “Саюз-30” (Міраслаў Германшэўскі, Пётр Клімук) і нямецка-савецкую на “Саюз-31” (Зігмунд Іен, Валерый Быкоўскі). У мяне ёсць адно з дзесяці фота, якія Кавалёнак браў у космас і некалі падараваў мне. На зваротным баку — паштовыя пячаткі ўсіх трох экспедыцый. Калі я ў лістападзе 2010-га паказаў Валодзью той даўніншы фотаздымак, ён жапаўліўся, што сам такога не мае: усё даўно ўжо некаму параздаваў.

Сёння Кавалёнак — двойчы Герой Савецкага Саюза, прафесар, генерал-палкоўнік авіяцыі. А пачынаў ён з ваенна-авіяцыйнага вучылішча. Лётаў на вялікім транспартным самалёце дальняй авіяцыі, з 1965-га знаходзіўся ў рэзерве атрада касманаўтаў, у які ўвайшоў

На здымках фільма “Хлопец з вёскі Белае”: аўтар і касманаўт — яшчэ палкоўнік.

Кніга з аўтографамі.

праз два гады і пачаў адпаведную падрыхтоўку. Дарэчы, яго будучая жонка Ніна Васільеўна была інжынерам аднаго са складаных трэнажораў-цэнтрафуг — там і пазнаёміліся.

Стаж на арбіце ў яго адлічваецца з кастрычніка 1977 года. Талы ён адправіўся ў космас на караблі “Саюз-25”. Але яго першы палёт, калі карабель павінен быў менавіта 7 лістапада састыкавацца са станцыяй, аказаўся няўдалым: стыкоўка не адбылася. І ў гэтым абвінавацілі Кавалёнака.

Пра тое, што там насамрэч адбылося, і чаму ніякай віны яго ў гэтым не было, касманаўт распавёў толькі праз тры з паловай дзесяцігоддзі — у 2011-м, у маім трыці пры яго фільме “Беларускі космас. Сакрэтная тэма”, зробленым для “Зваротнага агляду”.

А “Хлопец з вёскі Белае” ўключае эпізод, як на станцыі “Салют-6” на некалькіх дзён — выпадкова ці па нечыйй задуме? — сшыліся абодва касманаўты-беларусы і “сусед-замежны”: паляк Германшэўскі. Ці не

блісцучы паварт “жыццёвага сюжэту”?

— Пакідаем на станцыі глядзець за прыборамі Сашу Іванчэнкава, а самі ўтрох “падшываем” да ілюмінатара, — успамінаў перад нашай кінакамерай Кавалёнак. — Вось ляміш над Польшчай — радзімай Міраслава... Вось прамінаем Брэстчыну — родныя мясціны Пятра... Вось бачым нігачку шапы на ўсход, пралятаем над Мінскам, неўзабаве Крупкі — і недзе там мая вёсачка Белае, мая радзіма.

Перагортваю свой фотальбом “Космас”, трапляю на фота бабулі Уладзіміра Уляныя і ўгадваю яе разважання перад нашай кінакамерай. Паставілі мы яе за тэлевізарам — талы алзінным у вёсцы. А перад ім сядзелі суседзі Кавалёнкаў, школьныя настаўнікі Валодзі, яго брат, маці і бабуля. І ў гэты раз выпуск тэлевінавін пачаўся паведамленнямі з арбіты, за якімі штовечар сачылі землякі — як жа, іх сусед і родзіч лётае!

Гэтым разам дыктар каротка паведаміла:

Таямніцы беларускага космасу з архіўных ды маіх сховаў

Іванчэнкаў і Кавалёнак падчас працы на станцыі.

Бабуля Уляяна.

Кадр з фільма “Камандзір з вёскі Белае”: касманаўт і аўтар праз 30 гадоў.

— Сёння ў касманаўтаў Кавалёнак і Іванчэнкава — дзень лані.

І перайшла на іншыя тэмы. Абмяркоўваць землякам не было чаго. Але бабуля, якая сядзела найбліжэй да тэлевізара — а, значыць, і да кінакамеры — задумалася, стала няспешна разважашы:

— Дзень лані... Дзе ж яны там, цікава, бяруць ваду?

І пасля доўтай паўзы ўрочце вырашыла: “Мусяць, з дажджы”.

Фільм гэты здымалі мы ў вёсцы Белае і ў той час, калі Кавалёнак знаходзіўся ў космасе, і ўжо талы, калі пасля палёту ён прыехаў да

родных і землякоў. Затым у Зорным гарадку, у закрытым санаторыі паблізу Сочы і на возеры Рыца. Фотаздымкі рабочых момантаў, калі выпадзе ўрочце вольны час, падрыхтоў для перадачы ў БГАКФФД.

Такім чынам, Кавалёнак пабываў у космасе тройчы. Калі прыплюсем трэці палёт на караблі “Саюз Т-04”, то агульныя ягоны “палёт” — 216 сутак.

узачальваў Ваенна-інжынерную Акадэмію імя Жукоўскага.

І варта нагадаць: усе пералічаныя тут фільмы знаходзяцца ў сховішчах архіва ў Дзяржынску. Іх часта і ахвотна заказваюць тая карыстальнікі, якіх цікавіць касмічная тэма.

Натхнёныя палётам беларуса, кампазітар Ігар Лучанок і паэт Анастоль Вялогін склалі песню з такімі радкамі:

А ты глядзіш у белы свет —
Гарачы бляск тваіх

вачэй —
І найдалейшая з планет
Сядла суседняга бліжэй.

Песню, прысвечаную Клімуку, у суправаджэнні вялікага аркестра Дзяржтэлерадыё БССР запісала заслужаная артыстка БССР Тамара Раеўская. Той жа кампазітар склаў песню і пра палёт Кавалёнака:

Падае нам удача руку:
У сінім небе дугае,
Пльве аблачынка,
Як хусцінка,
Што, мяючы, маці
ўпусціла ў раку.

Нагадаваў: архіў у Дзяржынску — не толькі “кінафота...” Другое “ф” у абрэвіятуры азначае, што ён яшчэ і “фона”.

На жаль, пра трэцяга нашага касманаўта-земляка, Героя Расійскай федэрацыі Алегана Навіцкага фільмаў пакуль не знялі.

Усіх трох касманаўтаў можна было ўбачыць разам толькі летам 2017-га на ваенным аэрадроме ў Мачулішчах, калі там урачыста закладвалі аленю славуцы землякоў, якія скараці неба. Кожны з гэтай тройцы пасадзіў сваё “імянное” дрэва.

Я прысутнічаў на мерапрыемстве, і мы з апэратарам здымалі тую ўрачыстую падзею.

Нагода для напісання нарыса — не толькі Дзень касманаўтыкі, але і намер узабачыць архіў па гэтай тэме. Пасля перабаркі ўласных фотальбомаў плану пераслаць у БГАКФФД некалькі эксклюзіўных фотаздымаў.

Яны — нібы рэчывыя доказы, што захаваў імгненні з жыцця асоб, якія ў ліку першых перадалі змяно прылягненне.

Дакументы архіва з пакалення ў пакаленне будуць перадаваць памяць пра тых, чые імёны навечна ўпісаны ў гісторыю сусветнай касманаўтыкі.

У тым ліку — трох беларусаў, якія пабылі “там”.

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр
Фота з уласнага архіва

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- **Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Выставы:

- Выстава твораў Народнага мастака Беларусі Васіля Шаранговіча "Гартаю старонкі памяці" (да 80-годдзя з дня нараджэння) — да 28 красавіка.
- Выстава Уладзіміра Тоўскага "Тэрыторыя партрэта. Блізкі погляд" — а 28 красавіка.
- Выстава "Рэачаснасць" (да 80-годдзя з дня нараджэння Генадзя Шутава) — да 25 красавіка.
- Выстава "Браты Ткачовы. Пачатак шляху" — да 28 красавіка.
- Выстава "Два светлы рускага іканапісу. Помнікі XVII стагоддзя са збору Музея рускай іконы (Масква)" — да 21 чэрвеня.

■ Персанальная выстава Тамары Курчыцкай "Скаванне палымя. Скульптура-рэльеф-жывапіс-графіка ў гліне" — да 12 мая.

■ Міжнародны выставачны праект "Сальвадор Далі" — да 30 чэрвеня.

■ Выстава "Анарэ Дам'е і не толькі..." (з прыватнай калекцыі Надзеянінага і Паўнамоцнага Пасла Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Рэспубліцы Беларусь Пётра Дэтмара і яго жонкі Ількі Дэтмар) — да 28 красавіка.

■ Інклізійны арт-праект "І адчуваючы, бачыць..." — да 1 мая.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛЮВЫ ХХ СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянная экспазіцыя:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава літаграфій Напалеона Орды (з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь) — да 27 красавіка.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Проспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломалляценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старая Мінск".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіча **VKL3D**.
- Акцыя "Вольнае піаніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
- Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
- "1919: Беларуская рэспубліка" (да 100-годдзя абвешчання БССР і 95-годдзя абвешчання беларусізацыі) — да 12 мая.
- Выстава касцюмаў Аляксандра Васільева "Запрашэнне на бал" — да 30 мая.
- Выстава дзіцячых работ "Свет мамі вачыма" — да 23 красавіка.
- Выстава "Арыгамі. Сфера сталасці пераменаў" — да 24 красавіка.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗЭДУ РСРДП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Навукова-папулярная выстава "Таямнічы свет пад мікраскопам" — да 7 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянная экспазіцыя:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".
- Выстава выштых карцін Любові Лосевай і Марыі Пракаповіч "Сола ўдваіх" — да 20 красавіка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Стараўленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава гарадскіх пейзажаў Крысціны Вільмант "Родныя матывы" — да 16 красавіка.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Святлоўва, 4.
Тэл.: 327 10 75.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографа".
■ Выстава фотамастака Уладзіміра Жыгунова "У кадры і за кадрам" — да 28 красавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сяр. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Азарычы: трагедыя мірнага насельніцтва" — да 22 красавіка.
■ Часовая экспазіцыя "Аляксандр Плячэўскі як сімвал супраціўлення фашызму" — да 13 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава сусветна вядомага беларускага мастака-графіка Паўла Татарнікава "Аўдэенцыя" — да 15 красавіка.
■ Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Ратуша
Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст "Выхадкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гошці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дзвюх "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікатыўныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квэст "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вяселля.
■ Музейная фотопляцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Часовая экспазіцыя "Легенды сонечнага каменя" — да 5 чэрвеня.
■ Часовая экспазіцыя "І светам Божым вее ўсюды..." — з 16 красавіка да 16 мая.
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні ваводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў,

квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".

Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Выстава твораў Барыса і Аксаны Арачэвых "Настаянікам быў беларускі абшар" — да 3 мая.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

■ Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывалісы" (візуальная ротраспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).
■ Выставачны праект з цыкла "Асабісты гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ "Мінец губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выстава жывалісы Мікалая Назарчука "Родны край" — да 14 красавіка.
■ Мастацкі праект латвійскай мастачкі Анэц Грыцманэ "Сакральная абстрактцыя" — да 28 красавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарыды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кір'ілы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; казак • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX —

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ

У ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"
звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праязд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праязд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выставачны праект чэшскага дызайнера "Павел Ногэ — плакат" — да 28 красавіка.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАУЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл. (8-01597) 2 43 40 (каса).

■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Святло кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Персанальная выстава жывалісы Уладзіміра Акулава — да 15 красавіка.
■ Выстава твораў мастацтва Пакістана — да 15 красавіка.
■ Выстава жывалісы "Іншыя берагі" (сумесны праект беларускіх художнікаў-мантанікаў) — з 15 да 29 красавіка.
■ Выстава "Край бацькоў і будучыні" (у экспазіцыі — арыгінальныя работы мастакоў, фотграфіяў і мастроў Палестыны) — з 16 да 29 красавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Міжнародны велікодны фестываль "Радасць" — да 21 красавіка.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 13 — Канцэрт Ніны Шарубінай і Алены Шведзай. Камерная зала імя Л.П.Александровіча. Пачатак у 19.30.
■ 16, 17, 18 — "Лятучая мыш" (аперэта ў 3-х дзеях) І.Штрауса. Дыржоры — Джанлука Марчана; Іван Касцяцкі. Прэм'ера.
■ 19 — "Спяная прыгажуня" (балет-феерыя ў 2-х дзеях з пралагам і эпілогам) П.Чайкоўскага.
■ 19 — "Чатыры станы" (канцэрт інструментальнай музыкі ў выкананні аркестра "Камерная Filharmonica

Мінска"). Камерная зала імя Л.П.Александровіча. Пачатак у 19.30.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫВУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 16 — "Сіндром Медэі" (трагедыя) Ю.Чарнуўскай.
■ 17 — "Гендарныя выкрутасці" (фантастычная камедыя вар'яцкіх становішчаў) А.Курэйчыка. Прэм'ера.
■ 18 — "Пакуты ад здаровага сэнсу" (камічная прывясець) С.Рубэ.
■ 20 — "А мне не сорамна..." (больш, чым казка) Л.Усцінава. Пачатак аб 11-й.
■ 20 — "Білет на брэсцкі цыгнік"

(тролінг у адной дзві) В. Каралёва. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫВУ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 13 — "Ямелева шчасце" (па матывах рускіх народных казак).
■ 14 — "Прынцэса і Свінапас" Х.-К.Андэрсана. Пачатак спектакляў аб 11-й.
■ 19 — Свята "Лялькі": "Мастак. Вяртанне ў Віцебск" (для дарослых). Пачатак у 18.30.
■ 20 — Свята "Лялькі": "Казкі пра казку". Пачатак аб 11-й.
■ 20 — Свята "Лялькі": "Загубленая душа, або Пакарэнне грэшніка" (для дарослых). Пачатак у 18.30.